

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เอกสารประกอบการพิจารณา

กรอบการเจรจาพันธกรณีต่าง ๆ ภายใต้บันทึกที่ ๕
การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา ความตกลงหุ้นส่วน
เศรษฐกิจไทย – ญี่ปุ่น (JTEPA)

อ.พ. ๒๓/๒๕๕๒ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมัยสามัญทั่วไป

จัดทำโดย กลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ
โทร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐-๒

เรียกดูเอกสารได้ที่
www.parliament.go.th/library

กรอบการเจรจาพันธกรณีต่าง ๆ ภายใต้บทที่ ๕
การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา ความตกลงหุ้นส่วน
เศรษฐกิจไทย – ญี่ปุ่น (JTEPA)
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นในเวลาจำกัด เพื่อให้ทันสมัย ประโยชน์ในการพิจารณากรอบการเจรจาพันธกรณีต่าง ๆ ภายใต้บทที่ ๕ การเคลื่อนย้าย บุคคลธรรมดา ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย – ญี่ปุ่น (JTEPA) ที่เข้าสู่การประชุม ร่วมกันของรัฐสภา โดยรวบรวมข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความ ข่าวจากสื่อต่าง ๆ และ/ หรือสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่สมาชิกรัฐสภาและผู้สนใจทั่วไป หากมีข้อผิดพลาดประการใดขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อนึ่ง เอกสารประกอบการพิจารณานี้ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑,๒,๓ สำนักวิชาการ เป็นผู้จัดทำ และเผยแพร่ทาง www.parliament.go.th/library ผู้ใดนำข้อความหรือส่วนหนึ่ง ส่วนใดในเอกสารนี้ไปลงพิมพ์ในเอกสารอื่น โปรดอ้างอิงที่มากำกับไว้ด้วย

ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม โปรดติดต่อกลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐ – ๗๒ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘ และ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๕

กลุ่มงานบริการวิชาการ

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารประกอบการพิจารณา

Digital Object
National Assembly Library

สารบัญ

	หน้า
๑. สรุปสาระสำคัญกรอบเจรจาพันธกรณีต่าง ๆ ภายใต้บทที่ ๕ การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาตามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น	๑
๒. ภูมิหลังความเป็นมาพันธกรณีต่าง ๆ ภายใต้บทที่ ๕ การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA)	๔
๓. แผนงานและกรอบเวลาการเจรจาตามพันธกรณีเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา ภายใต้ JTEPA	๕
๔. แผนการจัดกิจกรรมให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของภาคส่วนต่าง ๆ	๖
๕. วิเคราะห์กลุ่มอุตสาหกรรมและการบริการที่ไทยมีศักยภาพในประเทศญี่ปุ่น	๗
๖. บทความจากสื่อมวลชน	
- การเคลื่อนย้ายของบุคคลใน FTA ไทย-ญี่ปุ่น	๒๕
- FTA ไทย-ญี่ปุ่น อีกครั้งหนึ่ง กับเรื่องราวการย้ายถิ่นของแรงงานที่หายไป	๓๒
๗. ภาคผนวก	
- บทที่ ๕ การเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดา	๓๖
- สรุปผลการอภิปรายสาธารณะเรื่อง “การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาภายใต้ JTEPA” ครั้งที่ ๑	๕๑
- การประกอบธุรกิจในประเทศญี่ปุ่น (ฉบับปฏิบัติ)	๕๔

ผู้รับผิดชอบ

นางวิจิตรา วัชรภรณ์

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางสาวเขาวนิจ สุนนานนท์

ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริการวิชาการ ๒

นางอารยะหญิง จอมพลาก

ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริการวิชาการ ๓

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายนพดล น้อยจ้อย

นิติกร ๗ ว.

นายเชษฐา ทองยิ่ง

วิทยากร ๗ ว.

นายอดิวิษญ์ แสงสุวรรณ

วิทยากร ๕

นางมัลลิกา สมบัติศิริ

เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๖

นางสาวอังคณา ขุมเหล็ก

เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๖

นางสาวสุนันท์ เจสละ

เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๓

นางสาวอรัญฐ์ ธรรมเพชร

เจ้าพนักงานธุรการ ๖

นางสาวนภาพร ญาณศิริ

เจ้าหน้าที่ธุรการ ๖

นางสาวเมษณีญา สอนทรัพย์

เจ้าหน้าที่ธุรการ ๔

สรุปสาระสำคัญ

กรอบเจรจาพันธกรณีต่าง ๆ ภายใต้ บทที่ ๕ การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาตามความตกลง
หุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น

๑. กรอบการจัดทำข้อผูกพัน

JTEPA ครอบคลุมการให้อนุญาตเข้าเมืองและพำนักอยู่ในประเทศเป็นการชั่วคราวแก่
บุคคล ๖ ประเภท คือ

- (๑) นักธุรกิจที่พำนักระยะสั้น
- (๒) ผู้โอนย้ายภายในกิจการ
- (๓) นักลงทุน
- (๔) ผู้ให้บริการวิชาชีพ (อาทิ นักบัญชี นักกฎหมาย สถาปนิก เป็นต้น)
- (๕) ผู้มีความรู้ในระดับปริญญาตรีหรือมีความเชี่ยวชาญพิเศษ
- (๖) ผู้สอน

๒. ข้อผูกพัน

๒.๑) ข้อผูกพันของญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นจะอนุญาตให้คนไทยเดินทางเข้าประเทศและพำนักอยู่ชั่วคราว โดยมีเงื่อนไขดังนี้

- ประเภทนักธุรกิจที่พำนักระยะสั้น จะต้องเดินทางไปเพื่อติดต่อธุรกิจ โดยไม่มีการทำกิจกรรมที่ได้รับค่าตอบแทนจากภายในญี่ปุ่นและไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชนหรือเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการ

- ประเภทผู้โอนย้ายภายในกิจการ จะต้องทำงานอยู่กับบริษัทในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า ๑ ปี และบริษัทในญี่ปุ่นที่จะรับโอนต้องเป็นบริษัทในเครือเดียวกันกับบริษัทนายจ้างในประเทศไทย และจะต้องมาทำงานในระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือเป็นผู้ที่จบปริญญาสายวิทยาศาสตร์หรือมนุษยศาสตร์

- ประเภทนักลงทุน จะต้องเดินทางไปญี่ปุ่นเพื่อลงทุนในธุรกิจในญี่ปุ่นและบริหารธุรกิจดังกล่าว หรือเพื่อบริหารจัดการธุรกิจแทนเจ้าของกิจการที่ไม่ใช่คนญี่ปุ่น

- ประเภทผู้ให้บริการวิชาชีพ เช่น นักบัญชี ผู้ทำงานด้านภาษี นักกฎหมายประเภทที่เรียกว่า “เบงโกชิ” “เบนริชิ” “ไคริชิ” ที่มีใบประกอบวิชาชีพดังกล่าวภายใต้กฎหมายญี่ปุ่น จะสามารถทำงานอิสระในญี่ปุ่นได้ในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ และคนไทยก็สามารถเข้าไปเป็นที่ปรึกษากฎหมายในญี่ปุ่นได้ โดยต้องได้รับการรับรองเป็น “ไกโคคุ-โฮ-จินู-เบงโกชิ”

- **ประเภทผู้ที่มีความรู้ระดับปริญญาตรีหรือมีความเชี่ยวชาญพิเศษ** ในหลายสาขา อาชีพ เช่น บริการคอมพิวเตอร์ บริการโฆษณา บริการที่ปรึกษา บริการถ่ายแบบ บริการซ่อมบำรุง บริการล้างและการแปล บริการการจัดการโรงแรม บริการจัดเลี้ยง บริการจัดทัวร์ นำเที่ยว บริการจัดแสดงสินค้า จะต้องมีความมั่นใจว่าจะต้องมีสัญญาจ้างงานกับบริษัทหรือองค์กรในญี่ปุ่น หรือถ้าเป็นพนักงานบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทยอยู่แล้ว จะต้องทำงานมาแล้วอย่างน้อย ๑ ปี จึงจะโอนย้ายไปทำงานกับบริษัทในเครือที่ญี่ปุ่นได้ และสำหรับพ่อครัว-แม่ครัวไทย ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษ ไม่จำเป็นต้องมีวุฒิปริญญาตรีแต่จะต้องทำงานเป็นผู้ประกอบอาหารในร้านอาหารมาแล้ว ๕ ปี และผ่านการทดสอบจนได้รับใบรับรองฝีมือแรงงานจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน โดยสำหรับผู้ที่เรียนจบในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหาร เช่น เรียนจบคหกรรมศาสตร์ จะสามารถนับรวมระยะเวลาศึกษาเป็นประสบการณ์การทำงานได้

- **ประเภทผู้สอน** เช่น ครูสอนนาฏศิลป์ไทย ครูสอนสเปาไทย จะต้องจบปริญญาตรีในสาขาที่เกี่ยวข้อง และสำหรับครูสอนภาษาไทย จะต้องได้รับการศึกษาเป็นภาษาไทยอย่างน้อย ๑๒ ปี โดยผู้สอนจะต้องมีประสบการณ์การสอนอย่างน้อย ๕ ปี

นอกจากนี้ ญี่ปุ่นจะเจรจากับไทยเพิ่มเติมในอีก ๑-๒ ปี หลังจาก JTEPA มีผลใช้บังคับ เพื่้อนุญาตให้คนดูแลผู้สูงอายุและพนักงานสเปาไทย ซึ่งจะให้บริการนวดไทยด้วย เข้าประเทศและทำงานได้

๒.๒) ข้อผูกพันของไทย

ไทยจะอนุญาตให้คนญี่ปุ่นเดินทางเข้าประเทศและพำนักอยู่ชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข ดังนี้

- **ประเภทนักธุรกิจที่พำนักระยะสั้น** จะต้องเดินทางมาไทยเพื่อติดต่อธุรกิจ โดยไม่มีการทำกิจกรรมที่ได้รับค่าตอบแทนจากภายในประเทศไทยและไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชนหรือเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการ

- **ประเภทผู้โอนย้ายภายในกิจการ** จะต้องทำงานอยู่กับบริษัทในญี่ปุ่นมาแล้วเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า ๑ ปี และบริษัทในประเทศไทยที่จะรับโอนต้องเป็นบริษัทในเครือเดียวกันกับบริษัทนายจ้างที่ญี่ปุ่น และจะต้องมาทำงานในระดับผู้จัดการ ผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญ

- **ประเภทนักลงทุน** จะต้องเดินทางมาประเทศไทยเพื่อกิจกรรมการลงทุน โดยเป็นผู้ที่กำลังลงทุนหรือได้ลงทุนในประเทศไทยแล้ว

- **ประเภทผู้ที่มีความรู้ระดับปริญญาตรีหรือมีความเชี่ยวชาญพิเศษ** เฉพาะในสาขาอาชีพด้านคอมพิวเตอร์ บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการทั่วไป บริการทางวิศวกรรม บริการโรงแรมที่พัก บริการร้านอาหาร โดยมีความมั่นใจว่าจะต้องมีสัญญาจ้างงานกับบริษัทในประเทศไทย

- **ประเภทผู้สอน** จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการว่าจ้างโดยโรงเรียนนานาชาติสถาบันการศึกษาสายเทคนิคและอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา ผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพหรือหลักสูตรระยะสั้น โดยมีคุณสมบัติตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

นอกจากนี้ ไทยรับที่จะหารือกับญี่ปุ่นเพิ่มเติมในอีก ๑-๓ ปี ในเรื่อง (๑) การอำนวยความสะดวกและเร่งรัดขั้นตอนในการแจ้งกระทรวงแรงงานภายใต้มาตรา ๗ ของ พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว (๒) การผ่อนผันข้อบังคับเกี่ยวกับผู้โอนย้ายภายในกิจการที่เป็นคนญี่ปุ่น (๓) ข้อบังคับเกี่ยวกับการเข้าเมืองที่ให้จ้างคนไทยสี่คนต่อชาวต่างชาติหนึ่งคน และ (๔) ข้อจำกัดเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตทำงานที่กำหนดให้จ้างคนต่างชาติได้มากที่สุด ๑๐ คนต่อหนึ่งบริษัท

ไทยจะอนุญาตให้คนญี่ปุ่นใช้บริการศูนย์บริการวีซ่าและใบอนุญาตทำงาน (One Stop Service Centre) เพื่ออำนวยความสะดวกในการขอรับการตรวจลงตราและใบอนุญาตทำงานพร้อมกันได้ ดังนี้

- สำหรับพนักงานบริษัทในเครือของญี่ปุ่นที่โอนย้ายมาทำงานในสาขาของบริษัทในประเทศไทย ซึ่งนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในไทยเป็นจำนวนเงินไม่ต่ำกว่า ๓ ล้านบาท
- สำหรับผู้ให้บริการสัญชาติญี่ปุ่นที่เป็นลูกจ้างของบริษัทในประเทศไทยที่มีเงินทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ล้านบาท
- สำหรับนักลงทุนญี่ปุ่น ที่นำเงินมาลงทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่ต่ำกว่า ๒ ล้านบาท

๓. ประเด็นสำคัญอื่น ๆ

๓.๑) ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะจัดตั้งคณะกรรมการพิเศษว่าด้วยการยอมรับร่วมกันในกลไกร่วมถาวรเพื่อพิจารณารับรองคุณสมบัติปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพพร้อมกัน ซึ่งในระยะยาวน่าจะช่วยแก้ปัญหา และอำนวยความสะดวกให้คนไทยไปทำงานในญี่ปุ่นได้

๓.๒) ทั้งสองฝ่ายตกลงจะเจรจารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรับพนักงานสปาและคนดูแลผู้สูงอายุไทยเข้าไปทำงานในญี่ปุ่น โดยจะให้ได้ข้อสรุปภายใน ๒ ปีหลัง JTEPA มีผลใช้บังคับ

ภูมิหลังความเป็นมา

พันธกรณีต่าง ๆ ภายใต้บทที่ ๙ การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA)*

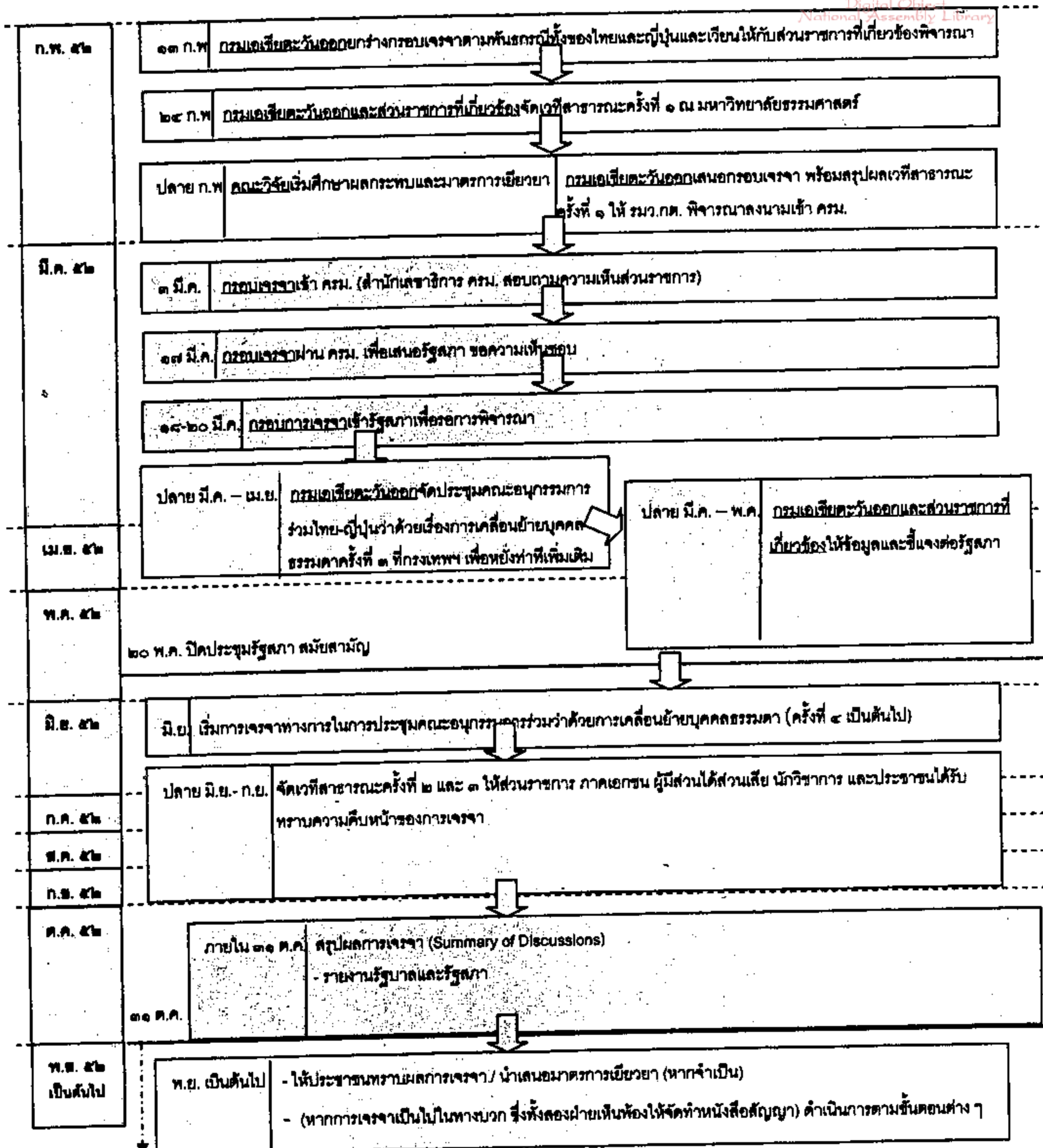

๑. เมื่อ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ นายกรัฐมนตรีไทยและญี่ปุ่นได้ลงนามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น หรือ Japan - Thailand Economic Partnership Agreement (JTEPA)¹ โดยได้มีผลใช้บังคับตั้งแต่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ความตกลงดังกล่าวประกอบด้วยภาคการค้าเสรี และภาคความร่วมมือ ซึ่งหลังจากความตกลง JTEPA มีผลใช้บังคับแล้ว การค้าและการลงทุนก็ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยปริมาณการค้าเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๑๙ และการลงทุนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๒๕
๒. ในบทที่ ๙ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาคการค้าเสรีในความตกลงนั้น ทั้งสองฝ่ายได้ให้ข้อผูกพัน (commitment) ที่จะเปิดการเจรจาใน ๖ เรื่อง แยกเป็นข้อผูกพันของไทย ๔ เรื่อง และข้อผูกพันของญี่ปุ่น ๒ เรื่องดังนี้
 - ข้อผูกพันของไทย
 ๑. การ (รับที่จะเจรจา) เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะผ่อนปรนเรื่องข้อกำหนดอัตราส่วนการจ้างงาน ๔ (ไทย) ต่อ ๑ (ต่างชาติ)
 ๒. การ (รับที่จะเจรจา) เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะผ่อนปรนเรื่องข้อจำกัดจำนวนคนต่างชาติไม่เกิน ๑๐ คนต่อ ๑ บริษัท
 ๓. การ (รับที่จะเจรจา) เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะผ่อนปรนเรื่องกฎระเบียบพนักงานต่างชาติที่โอนย้ายเข้ามาประจำในไทย
 ๔. การ (รับที่จะเจรจา) เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะผ่อนปรนเรื่องกระบวนการแจ้ง (notification) กระทรวงแรงงานเกี่ยวกับการเข้ามาทำงานของคนต่างชาติ
 - ข้อผูกพันของญี่ปุ่น
 ๕. การ (รับที่จะเจรจา) เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะรับ (เปิดตลาดแรงงานสำหรับ) คนไทยเพื่อเข้าไปทำงานเป็นครอบครัวและผู้สูงอายุในญี่ปุ่น
 ๖. การ (รับที่จะเจรจา) เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะรับ (เปิดตลาดแรงงานสำหรับ) คนไทยเพื่อเข้าไปทำงานเป็นพนักงานสถาปนาก่อสร้างในญี่ปุ่น
๓. ทั้งสองฝ่ายได้จัดประชุมคณะอนุกรรมการร่วมไทย - ญี่ปุ่นว่าด้วยการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาภายใต้ความตกลง JTEPA แล้ว ๒ ครั้ง คือ เมื่อ ๒๖ มิถุนายน และ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๑ ที่กรุงโตเกียว โดยที่ประชุมได้รับทราบข้อมูลและหยั่งท่าทีซึ่งกันและกันในเรื่องนี้ ซึ่งฝ่ายไทยเห็นว่า ควรให้มีการเจรจาข้อผูกพันต่าง ๆ ตามข้อ ๑.๒ และสรุปพร้อมกันในลักษณะ "package" ภายใน ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๒

* ที่มา : กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ

¹ ชื่อเรียกทางการว่า ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับญี่ปุ่นสำหรับความเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจ หรือ Agreement between the Kingdom of Thailand and Japan for an Economic Partnership

แผนงานและกรอบเวลาการเจรจาตามพันธกรณีเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา ภายใต้ JTEPA*

หมายเหตุ: ความตกลงฯ ระบุให้ได้รับสรุปของการเจรจาเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาภายใน ๓๑ ต.ค. ๕๒

* ที่มา : กรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศ

แผนการจัดกิจกรรมให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของภาคส่วนต่างๆ*

ส่วนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

๑. การให้ข้อมูลการจัดเวทีสาธารณะผ่านกรมประชาสัมพันธ์ โดยได้ออกอากาศในช่วงข่าวภาคเช้า เมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒
๒. การให้ข้อมูลการจัดเวทีสาธารณะผ่านเว็บไซต์กระทรวงการต่างประเทศ และ JTEPA ที่ www.mfa.go.th/jtepa ตั้งแต่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒
๓. การอภิปรายเวทีสาธารณะ ครั้งที่ ๑ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒
๔. การศึกษาวิจัยผลกระทบ และมาตรการเยียวยา โดยร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งคณะนักวิจัยประกอบไปด้วยคณาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหิดล และ TDRI ในสาขาเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์

ส่วนที่จะดำเนินการต่อไป

๕. การจัดพิมพ์ข้อมูลพื้นฐาน และผลการอภิปรายเวทีสาธารณะอย่างละเอียดเผยแพร่สู่สาธารณชน
๖. การตีพิมพ์บทความสรุปผลการอภิปรายสาธารณะผ่านหนังสือพิมพ์
๗. การให้ข้อมูลผ่านสื่อวิทยุ และหนังสือพิมพ์ โดยจะให้ข้อมูลเป็นระยะ ๆ
๘. การอภิปรายเวทีสาธารณะ ครั้งที่ ๒ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประมาณเดือนมิถุนายน ๒๕๕๒
๙. การอภิปรายเวทีสาธารณะ ครั้งที่ ๓ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายในเดือนกันยายน ๒๕๕๒

* ที่มา : กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ

วิเคราะห์กลุ่มอุตสาหกรรมและบริการที่ไทยมีศักยภาพในประเทศญี่ปุ่น*

นโยบายส่งเสริมการลงทุนของญี่ปุ่นเน้นการให้สิทธิพิเศษในการลงทุนโดยตรง (FDI) ในภาคอุตสาหกรรมการผลิต และอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง ไม่ได้เน้นภาคบริการโดยทั่วไปมากนัก

ในส่วนของกฎเกณฑ์ด้านการลงทุน ญี่ปุ่นไม่ได้มีกฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเป็นกฎหมายรวมในด้านการลงทุนในลักษณะของประเทศไทย แต่ใช้กฎหมายในแต่ละสาขา (sector-specific law) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาคบริการส่วนใหญ่มักไม่มีบทบัญญัติห้ามคนต่างชาติเข้าประกอบการในญี่ปุ่นโดยตรง แต่มักกำหนดมาตรฐานของผู้ประกอบการ มาตรฐานของแรงงาน และมาตรฐานด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมในระดับที่สูง

ในส่วนของตลาดแรงงาน ญี่ปุ่นมีนโยบายค่อนข้างเปิดรับแรงงานทักษะสูง (เช่น ผู้บริหาร วิศวกร แรงงาน IT) แต่ปิดกั้นแรงงานอื่นๆ รวมถึงแรงงานทักษะปานกลางเช่น ช่างต่างๆ ซึ่งไทยน่าจะมีศักยภาพ นอกจากนี้ การสอบมาตรฐานแรงงานเพื่อให้สามารถทำงานในญี่ปุ่นในปัจจุบันต้องใช้ภาษาญี่ปุ่น

การเจรจาของฝ่ายไทยจึงควรเน้นการเปิดตลาดภาคบริการโดยการทำความตกลง MRA ให้เกิดการยอมรับกระบวนการทดสอบในประเทศไทยตามกฎหมายที่ร่วมกันกำหนด ให้ญี่ปุ่นจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกสำหรับนักธุรกิจไทยในญี่ปุ่น และให้อำนวยความสะดวกในการออกวีซ่าและใบอนุญาตทำงาน (work permit)

* ที่มา : รายงานการศึกษาวิจัย โครงการการศึกษาการลงทุนและการเปิดเสรีภาคบริการในการเจรจา JTEPA โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI).[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaiFTA.com/ThaiFTA/>. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2552.

ตัวอย่างของบริการที่ไทยน่าจะมิตักยภาพไปลงทุนในญี่ปุ่นในอนาคตได้แก่

- บริการที่ไทยน่าจะมิตักยภาพในระยะสั้น-กลาง (0-5 ปี) เช่น บริการด้านอาหาร, บริการรักษาพยาบาล, แรงงาน IT, สปา-นวด-เสริมความงาม, การจัดส่งแรงงานในภาคเกษตร และการจัดส่งแรงงานทักษะปานกลางชนิดงานหนัก (เช่น ช่างเชื่อม ช่างกลึง ช่างไฟฟ้าที่ทำงานเสี่ยงอันตราย)
- บริการที่ไทยน่าจะมิตักยภาพในระยะยาว (10-20 ปี) เช่น การจัดส่งแรงงานทักษะปานกลางทั่วไป (เช่น ช่างยนต์ ช่างไม้) และ ธุรกิจซักรีด เป็นต้น

การลงทุนด้านบริการในญี่ปุ่นของผู้ประกอบการไทย ควรมีลักษณะดังนี้

- ผสมผสานระหว่างการลงทุนในธุรกิจบริการและการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์มากที่สุด
- ใช้แนวทางการลงทุนในลักษณะร่วมทุน (joint venture) กับผู้ประกอบการญี่ปุ่น เพื่อลดต้นทุนในการเริ่มต้นธุรกิจ (start-up costs) และได้ความเข้าใจในเรื่องตลาด หรือใช้วิธีควบรวมกิจการ (M&A) เพื่อให้สามารถเริ่มกิจการได้รวดเร็ว ในกรณีที่มีความพร้อม
- ลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องและหนุนเสริมกันอย่างครบวงจร เช่น การลงทุนในธุรกิจร้านอาหาร ควรมีธุรกิจขายอาหารกล่องและอาหารพร้อมรับประทาน (take-out) บริการจัดส่งอาหาร และโรงเรียนสอนทำอาหารไทยหนุนเสริม ส่วนการลงทุนในธุรกิจสปา-นวด-เสริมความงาม อาจมีธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรความงาม และโรงเรียนสอนนวดแผนไทยหนุนเสริม เป็นต้น
- ควรมีกลไกในเชื่อมโยงธุรกิจมาสู่ประเทศไทย เช่น ใช้เป็นฐานการลงทุนในญี่ปุ่นในการประชาสัมพันธ์หรือส่งต่อธุรกิจมายังประเทศไทย

1. ภาพรวมการลงทุนในญี่ปุ่น

1.1 นโยบายส่งเสริมการลงทุนในญี่ปุ่น

รัฐบาลญี่ปุ่นในปัจจุบันเน้นนโยบายส่งเสริมการลงทุนในญี่ปุ่นที่เรียกว่า นโยบาย Invest Japan โดยนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นได้แถลงไว้เมื่อต้นปี 2003 ว่าจะตั้งเป้ารับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ในญี่ปุ่นให้เพิ่มมากขึ้น 2 เท่าภายในเวลา 5 ปี (2003-2007) จากมูลค่าการลงทุน 6.6 ล้านล้านเยน เมื่อสิ้นปี 2002 เป็น 13.2 ล้านล้านเยนในสิ้นปี 2007

ทั้งนี้ ญี่ปุ่นจะใช้มาตรการในการส่งเสริมการลงทุนหลายมาตรการควบคู่กัน เช่น

- การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่นักลงทุน

- การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในประเทศให้น่าดึงดูดมากขึ้น โดยการลดภาษี ลดต้นทุนด้านสำนักงาน ค่าใช้จ่ายด้านพลังงานและด้านโทรคมนาคม
- การลดหรือผ่อนเพลากฎระเบียบ
- การปรับปรุงสภาพการทำงานของแรงงาน
- การยกระดับบริการสนับสนุน เช่น การค้ำประกันเงินกู้ บริการรับเรื่องฟ้องร้องเกี่ยวกับการค้าและลงทุน เป็นต้น

เพื่อส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศตามนโยบายดังกล่าว รัฐบาลญี่ปุ่นได้ตั้ง Invest Japan Business Support Center (IBSC) ขึ้นภายใต้ JETRO เพื่อรวมศูนย์การบริการข้อมูลการลงทุน¹ และจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกด้านการลงทุนขึ้นอีก 20 กว่าแห่งกระจายในหน่วยงานภาครัฐต่างๆ นอกจากนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นยังกำหนดเขตพิเศษที่มีการผ่อนคลายกฎระเบียบเพื่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ที่เรียกว่า Special Zones for Structural Reform อีกด้วย

ในระดับท้องถิ่น จังหวัดต่างๆ ก็มีความกระตือรือร้นที่จะดึงดูดให้มีการลงทุนในเขตของตน เพื่อเพิ่มการจ้างงาน และช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยให้สิทธิประโยชน์ในการตั้งโรงงานหรือสำนักงาน เพื่อสนับสนุนการจ้างงาน และสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมไฮเทค เช่น ซอฟต์แวร์ เทคโนโลยีชีวภาพ วัสดุใหม่ การวิจัยทางการแพทย์สำหรับผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่นยังไม่ได้เน้นส่งเสริมการลงทุนในภาคบริการโดยทั่วไปมากนัก

ที่ผ่านมา การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในญี่ปุ่นมักอยู่ในสาขายานยนต์ การเงิน การประกันภัย และเวชภัณฑ์ โดยมักเป็นเป็นการลงทุนในลักษณะควบรวมกิจการ และการร่วมทุน²

1.2 การลงทุนโดยตรงจากประเทศไทยในญี่ปุ่น

การลงทุนโดยตรงจากประเทศไทยในญี่ปุ่นเป็นการลงทุนในด้านการค้าและบริการเป็นหลัก ซึ่งหากพิจารณาโดยเปรียบเทียบแล้ว การลงทุนจากประเทศไทยในญี่ปุ่นยังมีจำนวนกิจการและมูลค่าน้อย (ตารางที่ 1) ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงปี 1990-2001 นั้น มีเพียง 3 ปีคือปี 1990 ปี 1993 และปี 2001 เท่านั้นที่การลงทุนโดยตรงจากประเทศไทยมีมูลค่ารวมเกินกว่า 100 ล้านบาทต่อปี ซึ่งถือว่าน้อยมากแม้เปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า นักลงทุนไทยอาจไม่ได้มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage) ในการลงทุนในญี่ปุ่น

¹ ปัจจุบันมี IBSC 6 แห่งด้วยกันในเมืองสำคัญ คือ โตเกียว โอซาก้า นาโงย่า โยโกฮาม่า โกเบ ฟุคุโอกะ

² ประเทศที่มีสัดส่วนการลงทุนในญี่ปุ่นโดยเฉลี่ยสูงสุดในระหว่างปี 2001-2003 คือ สหรัฐ ฝรั่งเศส อังกฤษและจีน ตามลำดับ โดยปี 2001 ซึ่งเป็นปีที่การลงทุนจากต่างประเทศมากที่สุด เฉพาะการลงทุนจากสหรัฐมีมูลค่าสูงถึง 167,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ตารางที่ 1 จำนวนกิจการของไทยที่ลงทุนในญี่ปุ่น จำแนกตามสาขาต่าง ๆ

ปี	Glass & Ceramics	Trading	Real Estate	Other Service
1990*	-	8	3	-
1991	-	6	-	3
1992	-	1	-	1
1993*	-	1	-	2
1994	-	4	-	4
1995	-	-	-	-
1996	-	4	-	-
1997	-	1	-	-
1998	-	-	-	1
1999	-	-	-	1
2000	-	3	-	1
2001*	1	1	-	-

หมายเหตุ: * หมายถึงปีที่การลงทุนโดยตรงจากประเทศไทยมีมูลค่ารวมเกินกว่า 100 ล้านบาทต่อปี
ที่มา: กระทรวงการคลังญี่ปุ่น

จากข้อมูลของ JETRO ตัวอย่างการลงทุนโดยตรงของไทยในญี่ปุ่นได้แก่

1. ร้านอาหาร ซึ่งบางกิจการเริ่มมีหลายสาขาทั่วประเทศญี่ปุ่น แต่ยังไม่พบร้านอาหารที่ดำเนินธุรกิจในลักษณะแฟรนไชส์ (franchise) หรือเน้นบริการส่งอาหาร
2. บริษัทการค้า (trading firm) ซึ่งนำเข้าผลิตภัณฑ์อาหารและสินค้าหัตถกรรม เช่น "Plan Toys" นำเข้าของเล่นที่ทำด้วยไม้ "นารายณ์" นำเข้าสินค้าหัตถกรรมจากไทย
3. กิจการด้านโทรคมนาคม เช่นบริษัท Horizon Mobile Communications (HMC) ซึ่งทำธุรกิจเกี่ยวกับซอฟต์แวร์การออกบิลการใช้ดาวเทียม³
4. บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ซึ่งตามรายงานมีเพียง 1 แห่ง

³ อย่างไรก็ตาม แม้บริษัทดังกล่าวจะมีสัญชาติไทย เนื่องจากคนไทยถือหุ้นใหญ่ ก็ไม่มีการว่าจ้างแรงงานไทยประจำอยู่ในญี่ปุ่นเลยแม้แต่คนเดียว

ส่วนการลงทุนจากประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ พบว่าส่วนใหญ่เป็นบริษัทการค้า
ของการลงทุนจากประเทศกำลังพัฒนาในญี่ปุ่นตามข้อมูลของ JETRO ได้แก่

- Andes Trade Japan ซึ่งเป็นบริษัทการค้าจากโบลิเวีย ซึ่งนำเข้าผลิตภัณฑ์อาหารจากอเมริกาใต้ โดยเฉพาะเกลือธรรมชาติ
- บริษัทซอฟต์แวร์จากอินเดีย เช่น i Wave Systems
- บริษัทซอฟต์แวร์และอุตสาหกรรมจากจีน ในกรณีของจีน มักจะเป็นการลงทุนในลักษณะซื้อกิจการเพื่อเข้าถึงเทคโนโลยีของญี่ปุ่นและนำไปพัฒนาเทคโนโลยีของตัวเอง

2. การบริการจากประเทศไทยที่มีศักยภาพ

ในอนาคต จะมีการเปลี่ยนแปลงโดยพื้นฐานในญี่ปุ่นอย่างน้อย 4 ประการที่เอื้อต่อการขยายตัวของการลงทุนและบริการของไทยในญี่ปุ่น

1. การขาดแคลนแรงงาน การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของญี่ปุ่นที่เกิดขึ้นพร้อมกับภาวะการมีบุตรน้อย จะทำให้ประชากรวัยทำงานของญี่ปุ่นในอนาคตมีจำนวนลดน้อยลง ส่งผลให้ขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานไร้ทักษะ (non-skill labor) และแรงงานทักษะปานกลาง (semi-skill labor)
2. ความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการใช้ชีวิต (life style) ชาวญี่ปุ่นมีแนวโน้มในการบริโภคและพักผ่อนมากขึ้น แม้ว่าภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำเป็นเวลานานจะทำให้ชาวญี่ปุ่นต้องพยายามใช้จ่ายอย่างประหยัด แต่แนวโน้มการบริโภคมากขึ้นน่าจะคงอยู่ต่อไป ดังจะเห็นได้จากการเกิดร้านค้าและบริการใหม่ๆ มากมาย จึงน่าจะเป็นโอกาสสำหรับบริการจากประเทศไทย
3. กระบวนการสากลาภิวัตน์ (internationalization) ของชาวญี่ปุ่น สืบเนื่องจากเงินเยนที่แข็งค่าขึ้นตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 1980 ชาวญี่ปุ่นได้เดินทางไปท่องเที่ยวยังต่างประเทศมากขึ้น ทำให้มีความคุ้นเคยกับสินค้าและบริการของต่างประเทศ และส่งผลให้เกิดความต้องการใช้สินค้าและบริการดังกล่าวในประเทศญี่ปุ่นเองมากขึ้น
4. นโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ นอกเหนือจากนโยบายส่งเสริมการลงทุนดังกล่าวข้างต้น ญี่ปุ่นยังมีการผ่อนคลายกฎระเบียบ (deregulation) ที่ทำให้การเข้าทำธุรกิจเป็นไปได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการลดขั้นตอน เอกสาร และจำนวนวงเงินลงทุนที่จำเป็น เป็นต้น ทั้งยังมีกำหนดอุตสาหกรรมสำคัญที่รัฐจะให้การสนับสนุนและผ่อนคลายกฎระเบียบ ซึ่งรวมถึงอุตสาหกรรมและบริการที่เสริม

การดำเนินชีวิต (lifestyle-enriching industry) เช่น การแพทย์และสุขภาพ การท่องเที่ยวและอาหาร⁴ ซึ่งเป็นสาขาที่ไทยน่าจะมีศักยภาพ

2.1 ข้อเสนอต่อแนวทางการลงทุนของไทยในญี่ปุ่น

ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้าและการลงทุนชาวญี่ปุ่นที่ให้สัมภาษณ์แก่คณะผู้วิจัยเสนอแนะว่า เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ฝ่ายไทยมากที่สุด แนวทางการลงทุนของไทยในญี่ปุ่นควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ผลผสมผสานระหว่างการลงทุนในธุรกิจบริการและการใช้แรงงาน ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์มากที่สุด เนื่องจากไทยมีแรงงานคุณภาพที่ค่าจ้างแรงงานถูกกว่าญี่ปุ่น โดยเฉพาะแรงงานทักษะปานกลาง
2. ลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องและหนุนเสริมกันอย่างครบวงจร เช่น การลงทุนในธุรกิจร้านอาหาร ควรมีธุรกิจขายอาหารกล่องและอาหารพร้อมรับประทาน (take-out) บริการจัดส่งอาหาร และโรงเรียนสอนทำอาหารไทยหนุนเสริม ส่วนการลงทุนในธุรกิจสปา-นวด-เสริมความงาม อาจมีธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรความงาม และโรงเรียนสอนนวดแผนไทยหนุนเสริม เป็นต้น
3. ใช้แนวทางการลงทุนในลักษณะร่วมทุน (joint venture) กับผู้ประกอบการญี่ปุ่น เพื่อลดต้นทุนในการเริ่มต้นธุรกิจ (start-up costs) และได้ความเข้าใจในเรื่องตลาด หรือใช้วิธีควบรวมกิจการ (M&A) เพื่อให้สามารถเริ่มกิจการได้รวดเร็วในกรณีที่มีความพร้อม
4. ควรมีกลไกในเชื่อมโยงธุรกิจมาสู่ประเทศไทย เช่น ใช้เป็นฐานการลงทุนในญี่ปุ่นในการประชาสัมพันธ์หรือส่งต่อธุรกิจมายังประเทศไทย เช่น การเข้าไปซื้อกิจการโรงพยาบาลในญี่ปุ่น น่าจะเป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลในการเชื่อมโยงและส่งผู้ป่วยญี่ปุ่นเข้ามารักษาพยาบาลในประเทศไทย

2.2 ตัวอย่างบริการจากไทยที่มีศักยภาพ

คณะผู้วิจัยแบ่งบริการของประเทศไทยที่น่าจะมีศักยภาพในการลงทุนในประเทศญี่ปุ่น ออกเป็น 2 กลุ่มคือ บริการที่น่าจะมีศักยภาพลงทุนในระยะสั้น-กลาง (0-5 ปี) และบริการที่น่าจะมีศักยภาพลงทุนในระยะยาว (10-20ปี) ทั้งนี้ ระยะเวลาดังกล่าวประเมินจากแนวโน้มความต้องการในตลาดญี่ปุ่น และเวลาในการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการไทยในการปรับตัวให้เข้ากับ

⁴ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในเอกสาร "Basic Policies for Economic and Fiscal Policy Management and Structural Reform" เมื่อปี 2002

กฎระเบียบของญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ในแต่ละบริการ คณะผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงสภาพตลาดและอุปสรรคต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

บริการที่น่าจะมีศักยภาพในระยะสั้น-กลาง

1) การบริการเกี่ยวกับอาหาร

สภาพตลาดและโอกาส

ตลาดบริการเกี่ยวกับอาหารในญี่ปุ่นมีมูลค่าสูงถึง 32 ล้านล้านเยนเมื่อปี 2001 โดยมีสัดส่วนของตลาดการรับประทานอาหารนอกบ้านอยู่ระหว่างร้อยละ 36-38 ซึ่งเป็นโอกาสสำหรับผู้ประกอบการไทย เนื่องจากอาหารไทยได้รับความนิยมอย่างสูงในญี่ปุ่น นอกจากนี้ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ตลาดอาหารสำเร็จรูปพร้อมรับประทานได้ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วโดยในปี 2002 ตลาดดังกล่าวมีมูลค่าถึง 62.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ สินค้าหลักในตลาดนี้ก็คือ ข้าวกล่องและอาหารพร้อมรับประทานที่จำหน่ายตามร้านสะดวกซื้อ (convenient store) ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านข้าวกล่องนั่นเอง สาเหตุหลักที่ทำให้ธุรกิจสาขานี้เติบโตมี 2 ประการดังนี้

1. การลดลงของเวลาทำงานบ้าน อันเป็นผลมาจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การที่แม่บ้านกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น และการที่ชาวญี่ปุ่นจำนวนมากขึ้นอาศัยอยู่คนเดียว ผู้บริโภคญี่ปุ่นจึงมีแนวโน้มต้องการซื้ออาหารรับประทานเพิ่มขึ้น
2. การแพร่หลายของเตาไมโครเวฟในระดับสูงในแทบทุกครัวเรือนของญี่ปุ่น ทำให้สามารถนำอาหารที่ซื้อจากนอกบ้านมาอุ่นเพื่อรับประทานได้โดยง่าย

กิจการอาหารสำเร็จรูปพร้อมรับประทานที่เป็นการลงทุนจากต่างประเทศยังมีน้อย สาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะความใหม่ของอุตสาหกรรมนี้ ตัวอย่างของกิจการจากต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในญี่ปุ่นได้แก่ Dean & DeLuca ซึ่งเป็นซูเปอร์มาร์เก็ตอาหารสำเร็จรูประดับสูง (high end) จากสหรัฐ ที่ร่วมทุนกับบริษัทอิโตชู ซึ่งเป็นบริษัทการค้าขนาดใหญ่ของญี่ปุ่น ผลิตภัณฑ์หลักของ Dean & DeLuca ที่เป็นที่ยอมรับคือ แซนด์วิชและสลัด เป็นต้น

ผู้ประกอบการไทยน่าจะมีศักยภาพในบริการด้านอาหารในญี่ปุ่น เนื่องจากความนิยมในอาหารไทยที่เพิ่มขึ้นทั่วโลกและในประเทศญี่ปุ่น และนโยบาย “ครัวของโลก” ของรัฐบาลไทย ในปัจจุบัน มีร้านอาหารไทยอยู่ในญี่ปุ่นราว 300-400 แห่งทั้งที่ถูกและไม่ถูกกฎหมาย เจ้าของกิจการร้านอาหารไทยมีทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลัง ร้านอาหารไทยในญี่ปุ่นมีปัญหาเรื่องพ่อครัวไม่เพียงพอและมีการย้ายงานของพ่อครัว ทำให้หลายแห่งต้องปิดกิจการลงไป

ผู้ประกอบการไทยควรให้ความสำคัญในการพัฒนาการบริการอาหารไทยโดยขยายรูปแบบการดำเนินการให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นเช่น พัฒนาเป็นเครือข่ายร้านอาหาร เครือข่ายร้านข้าวกล่อง บริการจัดส่งอาหาร ตลอดจนโรงเรียนสอนทำอาหารไทย (ซึ่งอาจรวมถึงการสอนการแกะสลักผลไม้แบบไทยเป็นงานอดิเรก) โดยมุ่งหวังในการพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่นธุรกิจแฟรนไชส์ในระยะยาว เมื่อสามารถพัฒนาระบบรองรับที่ดี ทั้งนี้ การพัฒนาธุรกิจอาหารจะช่วยสร้างงานให้แก่แรงงานซึ่งก็คือ พ่อครัว หรือครูสอนทำอาหาร เป็นต้น

อุปสรรคและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในญี่ปุ่น ได้แก่

- กฎระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอาหาร (food safety) ที่ออกโดยกระทรวงสาธารณสุข แรงงานและสวัสดิการ โดยเฉพาะประเด็นการตรวจสอบวัตถุดิบที่ใช้ทำอาหารและผลิตภัณฑ์อาหารจากไทยก่อนอนุญาตให้เข้าประเทศญี่ปุ่น ในปัจจุบัน ขั้นตอนนี้ต้องใช้เวลาถึง 1 สัปดาห์หลังส่งสินค้าถึงญี่ปุ่น ซึ่งอาจทำให้สินค้าเสื่อมสภาพได้
- กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสถานบริการด้านอาหารต่าง ๆ เช่น
 - (1) กฎหมายการจัดการน้ำทิ้ง (Water Pollution Control Law, 1970) ซึ่งกำหนดว่า กิจการร้านอาหารจะต้องมี Septic tank เพื่อกำจัดน้ำทิ้ง
 - (2) กฎหมายการจัดการเศษอาหาร (Food Recycling Law, 2001) ซึ่งระบุให้มีการแยกประเภท และจำกัดปริมาณเศษอาหารมากที่สุด
 - (3) กฎหมายการจัดการโภชนาการ (Nutrition Improvement Law, 1952) ซึ่งกำหนดให้มีการตรวจสอบด้านโภชนาการเป็นระยะๆ และต้องเข้าอบรมด้านสุขอนามัยของที่จังหวัดหรือเมืองจัดขึ้นด้วย

แม้ว่ากฎหมายเหล่านี้จะไม่มีทางเลือกปฏิบัติก็ตาม การปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าวอาจสร้างความยุ่งยากต่อการลงทุนของผู้ประกอบการไทยที่ยังไม่คุ้นเคยกับระบบในญี่ปุ่น

- ปัญหาเกี่ยวกับวีซ่าและใบอนุญาตทำงาน (work permit) ของพ่อครัว ซึ่งมีอายุเพียง 1 ปี ทั้งนี้ ญี่ปุ่นจะออกวีซ่าและใบอนุญาตทำงานให้แก่พ่อครัวผู้เชี่ยวชาญซึ่งต้องมีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปโดยพิจารณาอย่างเคร่งครัด ประเด็นนี้จะเป็นปัญหาสำหรับฝ่ายไทย หากไม่มีระบบการรับรองมาตรฐานพ่อครัวที่น่าเชื่อถือสำหรับญี่ปุ่น

รัฐบาลไทยควรเจรจากับญี่ปุ่นในการวางระบบ Mutual Recognition Agreement (MRA) ในการตรวจสอบสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์อาหารนำเข้า โดยให้มีการทดสอบที่เมืองไทย ตามกระบวนการและเกณฑ์ที่ยอมรับร่วมกัน เพื่อไม่ต้องมีการตรวจซ้ำที่ญี่ปุ่น นอกจากนี้ ควรขอให้มีการอำนวยความสะดวกสำหรับนักลงทุนที่จะเข้าไปเปิดกิจการใหม่ ซึ่งยังไม่รู้กฎระเบียบของญี่ปุ่น และมีอุปสรรคด้านภาษา โดยอาจดำเนินการในรูปของศูนย์บริการธุรกิจไทย

2) บริการแรงงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)

สภาพตลาดและโอกาส

แรงงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศถือว่าเป็นแรงงานทักษะสูง ซึ่งญี่ปุ่นมีความต้องการมาก โดยเฉพาะแรงงานที่สามารถใช้เทคโนโลยี JAVA ซึ่งแรงงานในประเทศของญี่ปุ่นสามารถตอบสนองได้เพียงร้อยละ 20-30 ของความต้องการ นอกจากนี้ ตลาดเทคโนโลยีสารสนเทศยังมีความต้องการแรงงานสูงในสาขา Visual BASIC/Visual C, Database เช่น Oracle/SQL, Web Application, และ Embedded System ทำให้ค่าจ้างแรงงานในญี่ปุ่นมีระดับสูงมาก โดยสูงกว่าในประเทศไทยประมาณ 5 เท่า

ในปัจจุบัน ญี่ปุ่นได้เปิดตลาดแรงงานด้านนี้แล้วและตั้งเป้าที่จะรับผู้เชี่ยวชาญด้าน IT จำนวน 30,000 คนภายในปี 2005 ด้วยการลดอุปสรรคการดำเนินงานของแรงงาน IT ต่างชาติที่อนุญาตให้ทำงานในญี่ปุ่นลง และเปิดให้แรงงานจากอินเดียที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดสามารถเข้าไปทำงานในญี่ปุ่นได้ ความเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีแรงงานด้านนี้อยู่บ้างแม้จะประสบปัญหาขาดแคลนในประเทศก็ตาม ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการให้บริการด้านแรงงาน IT ในญี่ปุ่น นอกจากการสร้างรายได้เข้าประเทศโดยตรงแล้ว ยังรวมถึงการรับเทคโนโลยีและเพิ่มโอกาสในการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจกับญี่ปุ่นในอนาคตเช่น ทำให้ผู้ประกอบการไทยสามารถรับงานจากญี่ปุ่นได้

ที่ผ่านมา ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ได้ร่วมกับ JITEC ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านมาตรฐานแรงงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของญี่ปุ่น ในการร่วมกันจัดสอบวัดระดับมาตรฐานแรงงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของไทย

อุปสรรคและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งแรงงาน IT ไปทำงานในญี่ปุ่นมีหลายประการ เช่น

- ปัญหาการขอวีซ่าและใบอนุญาตทำงาน (work permit) ที่มีกระบวนการยุ่งยากและใช้เวลานาน และยังคงต้องต่ออายุทุกปี นอกจากนี้ การเดินทางออกนอกประเทศ ญีปุ่นยังต้องทำ re-entry ซึ่งเพิ่มความยุ่งยากอีกด้วย
- ปัญหาที่พักอาศัยที่มีราคาแพงและไม่เต็มใจรับชาวต่างชาติ โดยเฉพาะจากประเทศกำลังพัฒนา
- ปัญหาการรักษาพยาบาลที่มีราคาแพงในญีปุ่น เนื่องจากแรงงานต่างชาติที่ทำงานระยะสั้นไม่สามารถใช้บริการประกันสุขภาพของญีปุ่น

ปัญหาเหล่านี้ควรถูกหยิบยกขึ้นเป็นประเด็นในการเจรจาให้ญีปุ่นให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศไทย โดยเฉพาะการขอวีซ่าที่มีระยะเวลามากกว่า 1 ปี การร่วมมือกันในการพัฒนาการสอบวัดมาตรฐานทักษะแรงงาน และการขอใช้บริการประกันสุขภาพของญีปุ่น

3) บริการด้านการรักษาพยาบาล (Medicare Services)

สภาพตลาดและโอกาส

สัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุ (เกินกว่า 65 ปีขึ้นไป) ต่อประชากรทั้งหมดของญีปุ่นจะสูงเกินร้อยละ 20 ในปี 2010 และเกือบร้อยละ 30 ในปี 2030 โครงสร้างด้านประชากรดังกล่าวจะทำให้ตลาดการรักษาพยาบาลที่เกี่ยวข้องมีขนาดประมาณ 4 ล้านล้านเยน ภายใน 5 ปีข้างหน้า

เราสามารถแบ่งบริการด้านการรักษาพยาบาลได้เป็น 2 กลุ่มคือ “บริการรักษาหลัก” (core service) ซึ่งเป็นการรักษาที่เกิดขึ้นในสถานพยาบาล และ “บริการสนับสนุน” (ancillary service) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดูแลผู้ป่วยที่สามารถให้บริการตามบ้านได้ เช่น บริการกายภาพบำบัด การดูแลอาบน้ำ ป้อนอาหารผู้ป่วย เป็นต้น ทั้งนี้ กว่าร้อยละ 80 ของการให้บริการตามบ้านจะเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

ในอดีต ผู้ให้บริการสนับสนุนดังกล่าวมักเป็นหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่น โรงพยาบาลและบ้านพักคนชรา อย่างไรก็ตาม หลังจากที่รัฐบาลได้เริ่มใช้ระบบประกันการดูแลระยะยาว (long-term care insurance) เมื่อปี 2000 ก็ทำให้เกิดธุรกิจเอกชนในด้านนี้เพิ่มขึ้นมาก ปัญหาก็คือ แรงงานด้านนี้มีจำนวนจำกัด ซึ่งเป็นโอกาสของประเทศไทยในการจัดส่งแรงงานด้านการพยาบาลและดูแลผู้ป่วย-ผู้สูงอายุ โดยผ่านผู้ให้บริการ nursing care ในญีปุ่น ตลอดจนหน่วยงานของรัฐบาลท้องถิ่นที่ดำเนินกิจการด้านนี้

ที่ผ่านมา บริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในธุรกิจ nursing care ในญี่ปุ่นมักจะเป็นบริษัทจากประเทศพัฒนาแล้วโดยเฉพาะสหรัฐฯซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนร่วมกับญี่ปุ่น โดยบริษัทต่างชาติจะสนับสนุนด้านเทคโนโลยี ในกรณีของไทย การร่วมลงทุนน่าจะอยู่ในรูปของการสนับสนุนด้านแรงงานที่ขาดแคลนในญี่ปุ่น⁵

ในส่วนของบริการรักษาหลัก รัฐบาลญี่ปุ่นได้มีการผ่อนคลายนโยบายในการดำเนินการในรูปของการจัดตั้งเขตพิเศษ (Special Zones for Structural Reform) โดยได้กำหนด “เขตพิเศษเพื่อการแพทย์เมืองโกเบ” ซึ่งอนุญาตให้ลงทุนในสาขาทันตกรรมและศัลยกรรมพลาสติก และให้แพทย์ต่างชาติเข้ามาทำงานได้ โดยหวังให้เชื่อมโยงไปถึงการวิจัยทางการแพทย์และชีวเคมีต่างๆ อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายจากการให้บริการทันตกรรมและศัลยกรรมพลาสติกนั้น ไม่สามารถเบิกจากประกันสุขภาพของรัฐได้ หลังจากประเมินผลกระทบของโครงการดังกล่าวแล้ว รัฐบาลญี่ปุ่นอาจพิจารณาขยายพื้นที่ของเขตพิเศษและประเภทของบริการในอนาคต

บริการทันตกรรมและศัลยกรรมพลาสติกเป็นสาขาการบริการที่บุคลากรไทยมีศักยภาพสูงในการให้บริการในญี่ปุ่น ประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นจากบริการดังกล่าวมีหลายประการคือ รายได้โดยตรงจากการให้บริการในญี่ปุ่น และรายได้ทางอ้อมจากการเชื่อมโยงให้ชาวญี่ปุ่นมาโรงพยาบาลในประเทศไทยในด้านต่างๆ กล่าวคือ การลงทุนในญี่ปุ่นของผู้ประกอบการไทยอาจช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชาวญี่ปุ่นมีความมั่นใจและสนใจในการมารับบริการในประเทศไทยมากขึ้น ทั้งนี้ การเข้าลงทุนในธุรกิจดังกล่าวอาจดำเนินการโดยการร่วมทุนกับญี่ปุ่น และใช้เครือข่ายแพทย์ไทยที่สำเร็จการศึกษาจากญี่ปุ่น หรือแพทย์ทำงานอยู่ในญี่ปุ่นในปัจจุบันเป็นสื่อกลาง

ในกรณีที่ผู้ประกอบการไทยไม่พร้อมในการไปลงทุนในบริการรักษาพยาบาลในญี่ปุ่น ทางเลือกต่อไปก็คือการตั้งสำนักงานตัวแทน เพื่อประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกให้ชาวญี่ปุ่นมาใช้บริการในประเทศไทยมากขึ้น โดยอาจเป็นตัวแทนร่วมกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น สปา หรือการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

อุปสรรคและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

อุปสรรคในส่วนของการทำงานของแพทย์ไทยในญี่ปุ่นน่าจะมีลักษณะคล้ายกันกับกรณีของแรงงาน IT ที่กล่าวข้างต้น ประเด็นในการเจรจาจึงน่าจะใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ รัฐบาลไทยอาจขอให้รัฐบาลญี่ปุ่นขยายท้องที่เขตพิเศษที่สามารถทำการรักษาพยาบาลได้ออกไป และอาจขยายประเภทของการรักษาพยาบาลด้วย

⁵ ตัวอย่างบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในญี่ปุ่น ก็มี อาทิ Beverly Enterprises ที่ร่วมทุนกับ Shimizu Corporation และ Staff Builders Corporation ที่ร่วมทุนกับ Japan Welfare Service Corporation ทั้งสองเป็นบริษัทจากสหรัฐ

ในส่วนแรงงานพยาบาลและผู้ดูแลผู้ป่วยนั้น จะมีอุปสรรคด้านมาตรฐานแรงงาน เนื่องจาก ญีปุ่นระบุให้บุคลากรด้านนี้ต้องสอบผ่านมาตรฐานที่ทางการกำหนดไว้ (เทียบได้กับใบประกอบโรคศิลป์ของไทย) โดยการสอบจะใช้ภาษาญี่ปุ่น ซึ่งเป็นอุปสรรคแก่บุคลากรต่างชาติโดยปริยาย ดังนั้น รัฐบาลไทยจึงอาจขอให้มีการ Mutual Recognition Agreement (MRA) โดยให้มีการทดสอบในประเทศไทย ตามกระบวนการและกฎเกณฑ์ที่ตกลงร่วมกัน

4) สปา-นวด-เสริมความงาม

สภาพตลาดและโอกาสของไทย

กิจการสปา นวด และบริการเสริมความงามมีความใกล้เคียงกันในด้านธุรกิจ และสามารถให้บริการร่วมกันได้ จึงควรพิจารณาไปพร้อมกัน

ในปี 2001 ธุรกิจร้านเสริมสวย (ซึ่งเน้นแต่งผมและแต่งเล็บ) ทั่วประเทศญี่ปุ่นมีประมาณ 180,000 แห่ง โดยร้อยละ 90 เป็นร้านขนาดเล็กที่มีพนักงานไม่เกิน 4 คน และร้อยละ 70 เป็นร้านที่ช่างในร้านเป็นเจ้าของเอง ในปีเดียวกัน ญี่ปุ่นมีช่างเสริมสวยประมาณ 370,000 คน ในระยะหลัง ผู้บริโภคนิยมร้านเสริมสวยที่มีช่างอายุน้อยและมีการเสริมสวยที่มีสไตล์สมัยใหม่มากขึ้น ธุรกิจดังกล่าวมีการแข่งขันกันมากขึ้น ซึ่งทำให้รายได้ของช่างเสริมสวยโดยเฉลี่ยลดลง นอกจากนี้ การผ่อนคลายกฎระเบียบของรัฐยังทำให้เกิดกิจการใหม่ๆ ในสายธุรกิจเดิมมากขึ้น หลังจากที่ไม่สามารถเปิดได้มาเป็นระยะเวลาานาน เช่น เกิดร้านแฟรนไชส์ราคาถูกลงที่มีบริการสะดวกรวดเร็ว

ส่วนร้านเสริมความงามที่เรียกกันว่า Esthetic Salon ซึ่งเน้นเสริมความงามทั่วร่างกาย เช่น นวดลดไขมัน อบผิว มีขนาดตลาดที่ใหญ่ประมาณ 400,000 ล้านบาท ธุรกิจดังกล่าวเป็นธุรกิจที่รัฐบาลไม่มีกฎหมายควบคุมคุณสมบัติของช่างผู้ให้บริการ จึงมีการเปิดกิจการอย่างค่อนข้างเสรี ในช่วงที่ผ่านมา มีกิจการในรูปแบบของแฟรนไชส์เปิดขึ้นมาก และทำให้เกิดปัญหาการเรียนต่างๆ มากมาย จากการประกอบการอย่างไม่มีกฎเกณฑ์

ธุรกิจในกลุ่มนี้น่าจะเป็นธุรกิจที่ผู้ประกอบการไทยมีศักยภาพ หากสามารถเน้นความแตกต่างที่เป็นลักษณะเฉพาะตัว เช่น อาจเน้นสไตล์ exotic และใช้สมุนไพรเขตร้อน เป็นต้น นอกจากนี้ หากดำเนินการแบบครบวงจรเป็นในลักษณะธุรกิจสปา-นวด-เสริมความงาม พร้อมทั้งจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรความงาม ก็น่าจะทำให้ดึงดูดลูกค้าได้มากขึ้น ผู้ประกอบการยังอาจพิจารณาประกอบธุรกิจเกี่ยวเนื่องต่างๆ เช่น การเปิดโรงเรียนสอนนวดแผนไทยด้วย เป็นต้น ซึ่งจะช่วยในการเชื่อมโยงธุรกิจมาสู่ประเทศไทย

อุปสรรคและกฎระเบียบต่างๆ

กฎหมายช่างเสริมสวยปี 1957 กำหนดว่า ผู้ที่จะประกอบกิจการนี้ได้ จะต้องเข้าศึกษาในสถาบันด้านวิชาชีพ (vocational school) ที่กระทรวงสาธารณสุขรับรอง เป็นเวลา 2 ปี โดยอาจเป็นภาคกลางวันหรือภาคค่ำก็ได้ แต่หากเป็นการศึกษาทางไกลต้องใช้เวลา 3 ปี และหลังจากนั้นต้องเข้าสอบให้ผ่านมาตรฐานของทางการเสียก่อน ในกรณีของชาวญี่ปุ่น ไม่ใช่เรื่องยากที่จะสอบผ่านมาตรฐานดังกล่าว แต่ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยสำหรับชาวต่างชาติที่ไม่รู้ภาษาญี่ปุ่น ส่วนกรณี Esthetic Salon ไม่มีกฎหมายหรือมาตรฐานใดของทางการมาควบคุม แต่กิจการเหล่านี้จะต้องสอดคล้องกับกฎข้อบังคับด้านสุขอนามัย ซึ่งแม้ไม่มีลักษณะกีดกัน ก็เป็นอุปสรรคต่อผู้ประกอบการไทย เนื่องจากไม่คุ้นเคย การเข้าประกอบการโดยการร่วมทุนหรือควบรวมกิจการที่มีอยู่น่าจะเป็นวิธีการที่สะดวกรวดเร็วกว่าเข้าไปลงทุนด้วยตนเองทั้งหมด

5) การจัดส่งแรงงานภาคเกษตร

สภาพตลาดและโอกาสของไทย

ในปี 2003 ญี่ปุ่นมีแรงงานในภาคเกษตร (รวมป่าไม้และประมง) อยู่เพียง 2.6 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 5 ของแรงงานทั้งหมดเท่านั้น ญี่ปุ่นจึงมีความต้องการแรงงานด้านนี้สูงมาก เพราะพยายามดำเนินนโยบายสร้าง “ความมั่นคงด้านอาหาร” (Food Security) ที่ดีความอย่างแคบๆ ว่าต้องผลิตอาหารเองในประเทศญี่ปุ่น ในช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลญี่ปุ่นจึงได้วางนโยบายและมาตรการหลายประการที่มุ่งเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เช่น การผ่อนคลายนโยบายให้นิติบุคคลสามารถซื้อที่ดินเพื่อทำการเกษตรในแปลงใหญ่ การพิจารณาจ่ายเงินชดเชยให้เกษตรกรโดยตรงในลักษณะที่จูงใจให้เพิ่มประสิทธิภาพ ที่เรียกกันว่า direct payment อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงจำนวนแรงงานในญี่ปุ่นเองแล้ว ญี่ปุ่นน่าจะไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ หากไม่มีการนำเข้าแรงงานจากต่างชาติ

ในขณะนี้ มีการจัดส่งแรงงานชาวจีน และชาวบราซิลเชื้อสายญี่ปุ่น (ซึ่งมีผู้ที่ไม่ใช่เชื้อสายญี่ปุ่นปนเข้ามาด้วย) เข้าไปทำงานภาคเกษตรในญี่ปุ่นแบบชั่วคราวแล้ว โดยเฉพาะแถบเกาะฮอกไกโดทางตอนเหนือและทางภาคอีสานของญี่ปุ่น ภูมิภาคเหล่านี้มีประชากรค่อนข้างน้อย และมีความคุ้นเคยกับชาวต่างชาติ เนื่องจากเกษตรกรญี่ปุ่นนิยมแต่งงานกับสตรีต่างชาติ (โดยเฉพาะจากฟิลิปปินส์ และช่วงหลังจากรัสเซีย) มากกว่าสิบปีแล้ว แรงงานเหล่านี้เข้าประเทศญี่ปุ่นอย่างถูกกฎหมายในลักษณะ “ผู้ฝึกงาน” (trainee) เช่นเดียวกับแรงงานไทยที่เข้าไปในภาคอุตสาหกรรม แต่ในทางปฏิบัติ มักเข้าไปทำงานจริงๆ โดยแทบไม่ได้ฝึกงานอย่างจริงจัง ปัญหาที่เกิดขึ้นก็

เช่นเดียวกับผู้ฝึกงานในภาคอุตสาหกรรม คือมีปัญหาการพำนักอยู่เกินกำหนด (overstay) และการหนีออกไปทำงานเองอย่างผิดกฎหมาย

อุปสรรคและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

โดยหลักการ ญี่ปุ่นไม่อนุญาตให้นำเข้าแรงงานในภาคเกษตร เนื่องจากแรงงานดังกล่าวมักเป็นแรงงานไร้ทักษะ แต่ในทางปฏิบัติ แรงงานต่างชาติในภาคเกษตรก็เข้ามาทำงานในญี่ปุ่นในลักษณะของผู้ฝึกงานดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลไทยอาจจะต้องขอให้ญี่ปุ่นรับแรงงานด้านเกษตรจากไทยเข้ามาทำงานได้ในกรอบของการทำงานอย่างถูกต้อง โดยจัดกลุ่มเป็นแรงงานทักษะปานกลาง (เช่น สามารถขับรถแทรกเตอร์ หรือใช้เครื่องมือเครื่องจักรด้านการเกษตรได้)

ทั้งนี้ ฝ่ายไทยเองต้องมีระบบการจัดส่งแรงงานที่ตรงรับ เพื่อป้องกันปัญหาการหลบหนีเพื่ออยู่ทำงานต่อ โดยฝ่ายไทยอาจร่วมกับสหกรณ์การเกษตรของญี่ปุ่น (Nokyo) หรือบริษัทจัดส่งคนงานในญี่ปุ่น หรืออาจจำกัดเขตพิเศษที่อนุญาตให้แรงงานภาคเกษตรไทยเข้าไปทำงานได้เฉพาะในบางพื้นที่

6) การจัดส่งแรงงานทักษะปานกลางชนิดงานหนัก

ตลาดและโอกาส

แรงงานทักษะปานกลาง หมายถึง แรงงานที่อยู่ระหว่างแรงงานไร้ทักษะ (non-skill labor) กับแรงงานทักษะสูง (high-skill labor) เช่น วิศวกร สถาปนิก นักกฎหมาย แรงงานทักษะปานกลางส่วนใหญ่มักเป็นช่างต่างๆ เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างกลึง ช่างเชื่อม เป็นต้น โดยทั่วไปแล้ว การเปิดเสรีแรงงานทักษะปานกลางจะก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าแรงงานทักษะสูงต่อทั้งประเทศผู้รับและผู้ส่งแรงงาน เนื่องจากเป็นแรงงานที่มีอยู่มากในประเทศกำลังพัฒนา แต่ขาดแคลนในประเทศพัฒนาแล้ว

ญี่ปุ่นขาดแคลนแรงงานมานานในงานที่เข้าลักษณะที่เรียกว่า 3K ซึ่งหมายถึง งานหนัก (kitsui) งานที่สกปรก (kitanai) และงานที่อันตราย (kiken) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด งานเหล่านี้ไม่ใช่งานที่ไร้ทักษะทั้งหมด บางงานเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะชนิดปานกลาง เช่น ช่างเชื่อม ช่างกลึง หรือช่างไฟฟ้าที่ต้องทำงานในที่สูง เป็นต้น ดังนั้น จึงมีแนวโน้มที่ญี่ปุ่นจะต้องเปิดรับแรงงานเหล่านี้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในอนาคต เช่น รูปของผู้ฝึกงาน

ที่ผ่านมา กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมของไทยได้เคยจัดส่งนักเรียนอาชีวะเข้าไปฝึกงานและทำงานในญี่ปุ่นแล้ว พัฒนาการดังกล่าวน่าจะช่วยสร้างความยอมรับของฝ่ายญี่ปุ่นต่อแรงงานทักษะปานกลางจากไทย เนื่องจากโรงงานที่เคยรับนักเรียนอาชีวะน่าจะมีความคุ้นเคย และเต็มใจที่จะรับแรงงานจากไทย

อุปสรรคและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบัน ญี่ปุ่นจะอนุญาตให้แรงงานทักษะสูง (เช่น ผู้บริหาร นักวิชาการ แรงงาน IT) เท่านั้นเข้ามาทำงานในญี่ปุ่น รัฐบาลไทยจึงควรต่อรองให้แรงงานไทยที่มีทักษะตามกฎหมายเกณฑ์ที่กำหนดสามารถเข้าทำงานในญี่ปุ่นได้อย่างเต็มรูปแบบ ไม่ใช่ในรูปของผู้ฝึกงาน และให้มีระบบ Mutual Recognition Agreement (MRA) ในการกำหนดคุณสมบัติร่วมกัน เพื่อให้สามารถทดสอบมาตรฐานแรงงานได้ในประเทศไทย

คณะผู้วิจัยขอยกตัวอย่างมาตรฐานแรงงานของญี่ปุ่นในกรณีของช่างเชื่อม ซึ่งจะต้องสอบให้ผ่านมาตรฐาน Japan Industrial Standard (JIS) ทั้งนี้ การทดสอบจะมีทั้งการทดสอบการเชื่อมด้วยไฟฟ้าและเชื่อมด้วยแก๊ส โดยก่อนการทดสอบ ผู้เข้าทดสอบจะต้องเข้ารับการฝึกจากโรงเรียนหรือจากผู้ที่มีความรู้เป็นผู้สอนช่างเชื่อมก่อน

ปัญหาในการเปิดเสรีแรงงานทักษะปานกลางก็คือ การมีความอ่อนไหวทางการเมืองสูงมาก และยากต่อการเจรจา ในช่วงแรก รัฐบาลไทยอาจจำกัดขอบเขตแรงงานที่จะเปิดเสรีว่าหมายถึงเฉพาะแรงงานทักษะปานกลางชนิดงานหนัก ตามความตกลงร่วมกัน

บริการที่น่าจะมีศักยภาพในระยะยาว

7) การจัดส่งแรงงานทักษะปานกลางทั่วไป

ตลาดและโอกาสของไทย

บริการจัดส่งแรงงานทักษะปานกลางทั่วไป (เช่น ช่างซ่อมรถ ช่างไม้) น่าจะจัดอยู่ในสาขาที่ไทยมีศักยภาพที่จะเข้าตลาดญี่ปุ่นได้เช่นกัน แต่อาจใช้ระยะเวลายาวนานขึ้นไปอีกเช่น 10-20 ปี เนื่องจากที่ผ่านมา ยังไม่มีข้อมูลว่ามีแรงงานผิดกฎหมายเข้าไปทำงานในญี่ปุ่นในสาขาเหล่านั้นมากนัก⁶

⁶ จำนวนแรงงานต่างชาติผิดกฎหมายที่เข้าไปทำงานในญี่ปุ่นจะเป็นดัชนีชี้วัดได้ว่า ญี่ปุ่นขาดแคลนแรงงานในสาขาใด จากตัวเลขแรงงานผิดกฎหมายที่ถูกส่งตัวกลับประเทศในปี 1999 พบว่าร้อยละ 32.4 เป็นแรงงานก่อสร้าง และร้อยละ 28.7 อยู่ในอุตสาหกรรมการผลิต ที่เหลือจะกระจายอยู่ในภาคการบันเทิงและค้าปลีก

อย่างไรก็ตาม มีการวิเคราะห์ว่า ในอนาคตญี่ปุ่นจะขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะเฉพาะด้าน โดยเฉพาะช่างที่ต้องมีความเชี่ยวชาญอันเกิดจากประสบการณ์ที่ยาวนาน และมีค่าใช้จ่ายในการฝึกฝนสูง จึงมีความเป็นไปได้ที่ญี่ปุ่นจะต้องเปิดรับต่างชาติในสาขาดังกล่าว และน่าจะเป็นโอกาสสำหรับช่างจากประเทศไทย

เพื่อให้เห็นตัวอย่างของอุปสรรคในการทำงานของแรงงานทักษะปานกลางในญี่ปุ่น คณะผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างกรณีของช่างซ่อมรถและช่างซ่อมตัวถังรถยนต์ ดังนี้

กรณีช่างซ่อมรถ

ญี่ปุ่นมีอู่ซ่อมรถอยู่ประมาณ 88,500 แห่งทั่วประเทศ (ตัวเลข ณ ปลายปี 2003) อู่ซ่อมรถเหล่านี้รวมตัวกันในรูปสมาคม Japan Automobile Service Promotion Association (JASPA) หรือ Nisseiren ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการสอบมาตรฐานช่างซ่อมรถยนต์ด้วย

โอกาสของผู้ประกอบการไทยน่าจะอยู่ที่การจัดส่งแรงงานไปทำงานในญี่ปุ่นมากกว่าการเข้าไปลงทุนตั้งอู่ซ่อมรถในญี่ปุ่นโดยตรง เนื่องจากการตั้งอู่ซ่อมรถจะมีต้นทุนสูงอันเนื่องมาจากกฎระเบียบต่างๆ ของรัฐ เนื่องจากมีข้อกำหนดให้อู่ซ่อมรถจะต้องมีช่าง 2 คนขึ้นไป โดยหนึ่งในนั้นต้องสอบผ่านมาตรฐานช่างซ่อมรถระดับ 2 และสำหรับอู่ซ่อมรถที่มีช่างมากกว่า 2 คน หนึ่งในสี่ของช่างจะต้องสอบผ่านมาตรฐานดังกล่าว⁷ นอกจากนี้ อู่ซ่อมรถที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากทางการจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- มีช่าง 3 คนขึ้นไป และ 2 คนในจำนวนนั้น ต้องสอบผ่านมาตรฐานช่างระดับ 2 ขึ้นไป
- มีพื้นที่ทำงาน 50 ตารางเมตรขึ้นไป และมีพื้นที่จอดรถไม่น้อยกว่า 15 ตารางเมตร และมีพื้นที่เพิ่มเติมสำหรับบริเวณตรวจสอบ และบริเวณล้างรถด้วย
- มีเครื่องจักรเครื่องมือ 15 ชนิดตามที่กำหนดไว้
- การอนุมัติใช้เวลา 30 วัน

นอกจากนี้ อู่ซ่อมรถที่สามารถตรวจสอบสภาพรถยนต์ได้จะมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- มีพื้นที่จอดรถซ่อมไม่น้อยกว่า 19.2 ตารางเมตร ไม่รวมพื้นที่ที่ใช้ทำการตรวจสอบสภาพ
- มีเครื่องจักรเครื่องมือ 30 ชนิด และเครื่องตรวจสอบอีก 44 ชนิด ตามที่กำหนด
- มีช่าง 5 คนขึ้นไป และหนึ่งในสามต้องได้รับมาตรฐานช่าง

⁷ <http://www.mlit.go.jp/sogoseisaku/ns/tetsudukifm.htm>.

- ช่างผู้ตรวจสอบสภาพต้องมีประสบการณ์ 1 ปีขึ้นไป และผ่านการอบรมจากทางจังหวัด
- การอนุมัติใช้เวลา 45 วัน

ผู้ประกอบการไทยที่สนใจลงทุนในธุรกิจอู่ซ่อมรถในญี่ปุ่น ควรพิจารณาร่วมทุนกับฝ่ายญี่ปุ่น โดยให้ผู้ร่วมทุนฝ่ายญี่ปุ่นรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐ ส่วนผู้ร่วมทุนฝ่ายไทยเป็นผู้สนับสนุนด้านแรงงาน

อุปสรรคและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

อุปสรรคที่สำคัญในการจัดส่งแรงงานช่างซ่อมรถก็คือ การสอบผ่านมาตรฐานนั่นเอง เนื้อหาของการสอบดังกล่าวมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สำหรับภาคทฤษฎีมีข้อสอบประมาณ 30-40 ข้อเป็นภาษาอังกฤษญี่ปุ่น ซึ่งใช้ศัพท์เฉพาะทางที่ยากมาก ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นประเภทของระดับมาตรฐานช่างและจำนวนผู้เข้าสอบ

ตารางที่ 2 การสอบวัดระดับมาตรฐานช่างซ่อมรถ (ปี 2003)

ประเภท	จำนวนผู้สมัคร	จำนวนผู้เข้าสอบ	จำนวนผู้สอบผ่าน	อัตราการสอบผ่าน	อัตราการเข้าสอบ
ช่างเครื่องยนต์เบนซิน ระดับ 2	5,243 (4,135)	4,886 (3,788)	840 (1,279)	17.2 (33.8)	93.2 (91.6)
ช่างเครื่องยนต์ดีเซล ระดับ 2	1,324 (891)	1,223 (800)	315 (173)	25.8 (21.6)	92.4 (89.8)
ช่างมอเตอร์ไซค์ ระดับ 2	593 (546)	553 (510)	410 (279)	74.1 (54.7)	93.3 (93.4)
ช่างช่วงล่าง ระดับ 3	2,401 (2,203)	2,272 (2,063)	1,359 (1,252)	59.8 (60.7)	94.6 (93.6)
ช่างเครื่องยนต์เบนซิน ระดับ 3	4,416 (4,858)	4,145 (4,566)	1,923 (2,601)	46.4 (57.0)	93.9 (94.0)
ช่างเครื่องยนต์ดีเซล ระดับ 3	235 (203)	209 (177)	113 (98)	54.1 (55.4)	88.9 (87.2)
ช่างตัวถัง	386 (231)	379 (225)	249 (137)	65.7 (60.9)	98.2 (97.4)
ยอดรวม	14,598 (13,067)	13,667 (12,129)	5,209 (5,819)	38.1 (48.0)	93.6 (92.8)

ที่มา Japan Automobile Service Promotion Association (JASPA)

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า ช่างตัวถังรถยนต์ที่เข้าสอบมีจำนวนน้อยมาก สาขาที่ขาดแคลนก่อนช่างซ่อมรถประเภทอื่นๆ

8). ธุรกิจซักกรีด

ตลาดและโอกาสของไทย

ธุรกิจบริการซักกรีดในญี่ปุ่นแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ บริการซักกรีดเสื้อผ้าครอบครัว กับบริการซักกรีดสำหรับกิจการธุรกิจ (โดยเฉพาะโรงแรมและโรงพยาบาล) สำหรับบริการซักกรีดเสื้อผ้าครอบครัว ยังแบ่งต่อไปได้ดังนี้

1. ร้านที่ทำการซักกรีดเอง (ส่วนใหญ่ซักกรีดเองเฉพาะผ้าดำ ส่วนผ้าขาวส่งโรงงานซักกรีด)
2. ร้านที่รับเสื้อผ้าส่งต่อไปให้โรงงานซักกรีด
3. โรงงานซักกรีด

จากสถิติในปี 2001 พบว่า มีร้านที่ซักกรีดเองอยู่ประมาณ 45,800 แห่ง และมีร้านที่รับเสื้อผ้าส่งต่อราว 114,000 แห่ง ทั้งนี้ ประมาณร้อยละ 80 ของร้านเหล่านี้จะเป็นกิจการขนาดเล็ก มูลค่ารวมของตลาดของธุรกิจซักกรีดอยู่ที่ 5.36 แสนล้านบาทในปี 2001 หรือโดยเฉลี่ยครัวเรือนแต่ละแห่งจะมีค่าใช้จ่ายในการซักกรีดประมาณ 11,000 บาทต่อปี

ทั้งร้านซักกรีดขนาดเล็กและโรงงานซักกรีดต่างก็ประสบปัญหาขาดแรงงาน แม้แต่แม่บ้านซึ่งทำงานพาร์ทไทม์ (part-time) ก็ยังมองงานซักกรีดเป็นตัวเลือกท้ายๆ เนื่องจากเป็นงานที่ต้องใช้แรงงานมาก แม้จะมีการใช้เครื่องจักรมากขึ้นก็ตาม นอกจากนี้ ผู้ประกอบการซักกรีดยังมีปัญหาการขาดผู้สืบทอดกิจการ โดยเฉพาะร้านซักกรีดขนาดเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าของมีอายุเกิน 60 ปีแล้ว

แม้ว่าการซักกรีดจะเป็นธุรกิจที่ใช้แรงงานเข้มข้น (labor-intensive industry) ซึ่งไทยน่าจะได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบก็ตาม ในระยะสั้น ผู้ประกอบการไทยอาจยังไม่มีศักยภาพเข้าไปลงทุนด้านนี้ เนื่องจากตลาดในญี่ปุ่นในปัจจุบันยังมีการแข่งขันที่สูงอยู่ นอกจากนี้ การที่เศรษฐกิจตกต่ำยาวนานก็ทำให้ชาวญี่ปุ่นประหยัดค่าใช้จ่ายในการซักกรีดมาก ซึ่งทำให้เกิดผลิตภัณฑ์สิ่งทอใหม่ๆ ที่ผู้ใช้สามารถซักและรีดเองได้ง่าย นอกจากนี้ คงไม่ง่ายที่จะให้ญี่ปุ่นอนุญาตให้แรงงานต่างชาติเข้ามาทำงาน เนื่องจากเป็นแรงงานในกลุ่มไม่มีทักษะ อย่างไรก็ตามในระยะยาว ญี่ปุ่นคงมีความจำเป็นที่จะนำเข้าแรงงานด้านนี้มากขึ้นเป็นลำดับ

อุปสรรคและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ตามกฎหมายกิจการซักรีด (Laundry Business Act) ของญี่ปุ่น ร้านหรือโรงงานซักรีดจะต้องมี "ช่างซักรีด" ที่สอบผ่านคุณสมบัติสอบผ่านมาตรฐานที่ทางการกำหนดไว้ นอกจากนี้ ยังมีข้อบังคับด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด โดยเฉพาะการจัดการเกี่ยวกับสารเคมี น้ำยาซักรีดที่ใช้

3. สรุปและข้อเสนอแนะ

3.1 ภาพรวมอุปสรรคของผู้ประกอบการและแรงงานไทย

ในด้านการลงทุนด้านบริการ ญี่ปุ่นไม่ได้มีกฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวที่ห้ามการประกอบธุรกิจประเภทต่างๆ แต่ใช้กฎหมายควบคุมในแต่ละกิจการ กฎหมายเหล่านี้มักไม่มีบทบัญญัติห้ามคนต่างชาติประกอบการ แต่การปฏิบัติตามกฎระเบียบในแต่ละด้านไม่ใช่เรื่องง่ายนัก

ในด้านของแรงงาน ญี่ปุ่นค่อนข้างเปิดเสรีในแรงงานทักษะสูง แต่ปิดกั้นแรงงานกลุ่มอื่น เช่น แรงงานทักษะปานกลาง ซึ่งไทยน่าจะมีศักยภาพในการให้บริการ อุปสรรคในตลาดแรงงานดังกล่าวทำให้เกิดอุปสรรคในการลงทุนด้านบริการในลักษณะต่างๆ ดังนี้

- (1) มีข้อกำหนดให้กิจการต่างๆ เช่น อู่ซ่อมรถ ร้านเสริมสวย ต้องมีบุคลากรที่สอบผ่านมาตรฐานของทางการ ซึ่งต้องใช้ภาษาญี่ปุ่น
- (2) มีการกำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิ์เข้าสอบมาตรฐานว่าต้องสำเร็จการศึกษาในระดับต่างๆ เช่น มัธยมต้นหรือมัธยมปลาย จากสถาบันการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการญี่ปุ่นรับรอง ซึ่งเป็นการกีดกันแรงงานต่างชาติไปโดยปริยาย
- (3) มีข้อบังคับด้านสุขอนามัย และความปลอดภัยที่อาจเป็นต้นทุนในการทำ ความเข้าใจและปฏิบัติตามสำหรับคนต่างชาติ

เราจึงอาจกล่าวได้ว่า อุปสรรคในการลงทุนในสาขาบริการในญี่ปุ่นไม่ได้เป็นอุปสรรคจากการจำกัดด้วยกฎหมาย (*de jure restriction*) แต่เป็นการจำกัดในทางปฏิบัติ (*de facto restriction*) นอกจากนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นยังมีนโยบายปกป้องและอุดหนุนธุรกิจขนาดเล็กเช่น ร้านเสริมสวย โดยใช้มาตรฐานต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น และการให้เงินอุดหนุนเบี้ยต่ำเพื่อลงทุนและปรับปรุงกิจการอีกด้วย

การสอบมาตรฐานช่างญี่ปุ่น

การสอบมาตรฐานช่างสาขาต่างๆ ในญี่ปุ่นมักมีแนวทางการดำเนินการในลักษณะคล้ายกัน คือ มีการสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเฉลี่ยปีละ 2 ครั้ง ผู้ดำเนินการทดสอบจะเป็นสมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กรกึ่งรัฐกึ่งเอกชนที่ตั้งขึ้นมาในรูปแบบของมูลนิธิหรือศูนย์ทดสอบต่างๆ องค์กรเหล่านี้มักมีข้าราชการเกษียณอายุเป็นผู้อำนวยการ เพื่อติดต่อประสานงานกับภาครัฐ ในกรณีที่สมาคมวิชาชีพเป็นผู้จัดสอบนั้น น่าสงสัยว่า องค์กรดังกล่าวจะมีแรงจูงใจในการจำกัดจำนวนผู้สอบผ่านหรือไม่ และในหลายกรณีจะมีการกำหนดจำนวนผู้สอบผ่านสูงสุดออกมาอย่างชัดเจน โดยอ้างว่าพิจารณาจากอุปสงค์และอุปทานในตลาด ซึ่งยังขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน และถูกวิจารณ์ว่าไม่มีความโปร่งใส⁸

อย่างไรก็ตาม กระแสการผ่อนคลายกฎระเบียบที่เริ่มขึ้นเมื่อราว 10 ปีก่อน ได้ช่วยให้มีการผ่อนคลายเกี่ยวกับมาตรฐานเหล่านี้ โดยเฉพาะในส่วนกระบวนการได้ปรับให้มีความโปร่งใสและเป็นกลางมากขึ้น เช่น มีการเปิดเผยเกณฑ์การตัดสิน เปิดเผยข้อสอบ ตลอดจนการลดขั้นตอนในการพิจารณาต่างๆ ให้สั้นลง เป็นต้น⁹ อย่างไรก็ดีตาม โดยรวมแล้วญี่ปุ่นจำเป็นต้องมีการผ่อนคลายกฎระเบียบอื่นๆ จึงจะทำให้สามารถประกอบการได้อย่างเสรี

ความยากลำบากในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

จากการศึกษาพบว่า การประกอบธุรกิจในญี่ปุ่นจะต้องมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ มากมาย โดยในแต่ละกิจการจะมีชุดกฎหมายและกฎกระทรวงเกี่ยวข้องหลายฉบับ นอกจากนี้ผู้ประกอบการยังมีอุปสรรคด้านภาษาคด้วย ซึ่งทำให้ต้นทุนในการเริ่มต้นธุรกิจอยู่ในระดับสูง ด้วยเหตุนี้ การลงทุนในลักษณะร่วมทุนหรือควมรวมกิจการน่าจะเป็นวิธีที่สะดวกรวดเร็วและมีโอกาสประสบความสำเร็จในตลาดญี่ปุ่นมากที่สุด อย่างไรก็ดีตาม การจะหาผู้ร่วมลงทุนฝ่ายญี่ปุ่นที่เหมาะสมได้ ก็จำเป็นต้องใช้ข้อมูลเช่นกัน

การออกวีซ่า

การออกวีซ่าของญี่ปุ่นอยู่ในอำนาจของสำนักตรวจคนเข้าเมือง (Immigration Bureau) กระทรวงยุติธรรม สำหรับบุคลากรในบริษัทต่างชาตินั้น จะได้รับวีซ่า “พนักงานระดับบริหาร” หรือวี

⁸ เป็นปกติที่รัฐบาลญี่ปุ่นมักจะเข้ามาแทรกแซงตลาด เพื่อป้องกันความล้มเหลวของตลาด (market failure) จากการแข่งขันที่มากเกินไปในสายตาของรัฐ อันจะทำให้เกิดความสูญเสียทางทรัพยากร โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่าหากมีกิจการล้มละลายมาก ก็จะทำให้เกิดการว่างงานได้

⁹ <http://www.mlit.go.jp/kisha/oldmot/kisha00/koho00/kisei3-312 .htm> (โดยเฉพาะข้อ 15)

ซ้ำ "การโอนย้ายงานภายในบริษัท" เท่านั้น ดังนั้น การลงทุนในญี่ปุ่นจะช่วยให้การเคลื่อนย้าย
แรงงานมีความสะดวกด้านวิชามากขึ้นด้วย โดยเฉพาะการได้วีซ่าการโอนย้ายงานภายในบริษัท
อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน ญี่ปุ่นจะให้วีซ่าที่มีอายุเพียง 1 ปี ทำให้ต้องต่ออายุทุกปี

3.2 ประเด็นในการเจรจา

คณะผู้เจรจาไทยควรเน้นต่อรองกับญี่ปุ่นในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ให้มีระบบ Mutual Recognition Agreement (MRA) ของมาตรฐานแรงงานใน
สาขาที่เปิดเสรี โดยให้สามารถทดสอบมาตรฐานทักษะแรงงานได้ในประเทศ
ไทย ตามกระบวนการและเกณฑ์ที่ยอมรับร่วมกัน

ข้อควรระวัง :

- สมาคมวิชาชีพญี่ปุ่นมีแรงจูงใจที่จะกีดกันแรงงานต่างชาติ เพื่อจำกัด
อุปทานแรงงานในตลาด และสามารถกีดกันได้ไม่ยาก เพราะเป็น
ผู้ดำเนินการจัดสอบเอง
 - ญี่ปุ่นมีความอ่อนไหวมากในเรื่องแรงงาน โดยเฉพาะในภาวะที่ญี่ปุ่นมี
อัตราว่างงานสูง ซึ่งทำให้การเจรจาเปิดตลาดแรงงานญี่ปุ่นเป็นไปได้
ยากในทางการเมือง ในช่วงแรก ฝ่ายไทยจึงควรเรียกร้องอย่างจำกัด
ในบางด้านเช่น แรงงานทักษะปานกลางชนิดงานหนัก
2. ให้มีการตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกทางธุรกิจให้กับไทยเป็นการเฉพาะ ใน
ลักษณะเดียวกับที่ JETRO ได้ตั้งศูนย์ Business Support Center in
Thailand (BSCT) เพื่อให้บริการแก่ธุรกิจญี่ปุ่นที่มาลงทุนในไทย โดยให้ความ
สะดวกด้านข้อมูลเน้นการลงทุนและบริการที่ไทยมีความสนใจ การให้พื้นที่
ทำงานชั่วคราว การให้คำปรึกษาด้านต่างๆ (เช่น เรื่องกฎหมาย ภาษี) การรับ
เรื่องร้องทุกข์ การเป็นศูนย์กลางในการประสานกับภาครัฐและภาคเอกชนของ
ญี่ปุ่น ทั้งนี้ ศูนย์ดังกล่าวจะเป็นช่องทางที่จะสามารถหาความร่วมมือจาก
ภาคเอกชนญี่ปุ่นได้อีกด้วย
 3. ให้บุคลากรไทยมีความสะดวกเรื่องวีซ่าและใบอนุญาตทำงาน โดยให้วีซ่ามีอายุ
นานกว่าหนึ่งปีในส่วนของแรงงานทักษะสูง อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้ยังไม่
สำคัญนักและอาจยกไปเป็นการเจรจาในขั้นต่อไป เนื่องจากประเด็นสำคัญที่สุด
ก็คือให้แรงงานทักษะปานกลางตลอดจนแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนจาก
ไทยสามารถเข้าไปทำงานในญี่ปุ่นได้ก่อน

นอกจากนี้ รัฐบาลไทยควรพิจารณาดำเนินการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ประสานงานอย่างใกล้ชิดกับภาคเอกชนไทยที่สนใจเข้าไปทำธุรกิจกับญี่ปุ่นในการจัดทำประเด็นเจรจา เพื่อไม่ให้ฝ่ายญี่ปุ่นโต้แย้งได้ว่ายังไม่มีความต้องการจากภาคเอกชนไทยที่จะเข้าไปทำธุรกิจด้านนั้นๆ ในญี่ปุ่น¹⁰
- ประสานกับเอกชนฝ่ายญี่ปุ่นที่มีความต้องการบริการหรือแรงงานไทย เพื่อให้ข้อเรียกร้องของฝ่ายไทยมีความหนักแน่น และแสดงให้เห็นว่ามีความต้องการภายในประเทศญี่ปุ่น และมีผู้ที่พร้อมจะรองรับแรงงานไทยจริง
- พิจารณามาตรการบรรเทาความกังวลของญี่ปุ่นในเรื่องต่างๆ เพื่อให้การเจรจาสามารถคืบหน้าไปได้ อาทิเช่น
 - หากฝ่ายญี่ปุ่นกังวลเรื่องการรับประกันแรงงานที่เข้าไปทำงานในญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็ด้านความประพฤติ การหนีออกไปทำงานโดยผิดกฎหมาย การพำนักเกินกำหนด (overstay) ฝ่ายไทยก็ควรเสนอมาตรการรองรับเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ฝ่ายญี่ปุ่น เช่น ให้มีหน่วยงานที่เชื่อถือได้เช่น หน่วยงานของรัฐบาลไทย หรือหน่วยงานร่วมระหว่างรัฐบาลไทยกับญี่ปุ่น หรือเอกชนที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดจากภาครัฐเข้ามาดูแล โดยรัฐบาลของทั้งสองฝ่ายกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ร่วมกัน
 - หากญี่ปุ่นมีความกังวลเรื่องการว่างงานภายในประเทศ ฝ่ายไทยอาจเสนอให้มาตรการคุ้มครอง (safeguard) ที่อนุญาตให้ญี่ปุ่นปิดตลาดที่เกี่ยวข้องเป็นการชั่วคราว ในกรณีที่เกิดอัตราว่างงานเกินระดับหนึ่งที่กำหนดไว้
- ในกรณีที่เหมาะสม ควรใช้มาตรฐานแรงงานของญี่ปุ่นในการยกระดับมาตรฐานของแรงงานไทยไปด้วย เพื่อประโยชน์ต่อผู้บริโภคชาวไทย

¹⁰ ในกรณีการเจรจาญี่ปุ่น-สหรัฐ มักจะมีบริษัทเอกชนสหรัฐที่มีผลประโยชน์คอยผลักดัน ซึ่งก็มีผลดีในการช่วยสร้างความชัดเจนว่าจะเข้ามาทำอะไร อย่างไร

บทความจากสื่อมวลชน

การเคลื่อนย้ายของบุคคลใน FTA ไทย-ญี่ปุ่น*

ระยะหลังๆ ผู้ที่คัดค้านความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) มักแสดงข้อคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นสิ่งดี แต่เพื่อประโยชน์แก่สาธารณชนในการพิจารณา ข้อคิดเห็นคงต้องอยู่บนข้อเท็จจริงก่อน

เรื่อง การเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดา ใน JTEPA ครอบคลุมเฉพาะเรื่องการให้อนุญาตเข้าเมืองและการพำนักอยู่ในประเทศเป็นการชั่วคราวเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับเรื่องการขอวีซ่าและไม่ใช่เรื่องการจัดส่งแรงงานไปต่างประเทศ ดังนั้น เมื่อมี JTEPA แล้ว จึงไม่ได้หมายความว่า จะมีการหางานให้คนไทยไปทำที่ญี่ปุ่น หรือเปิดรับสมัครคนไทยไปทำงาน แต่ JTEPA จะให้หลักการประกันตามกฎหมายระหว่างประเทศว่า หากท่านมีผู้ว่าจ้างในญี่ปุ่นแล้วหรือประสงค์จะไปลงทุนในสาขาใด และมีคุณสมบัติครบถ้วนจะสามารถเดินทางเข้าญี่ปุ่นเพื่อไปทำงานได้

JTEPA ไม่ครอบคลุมถึงแรงงานไร้ฝีมือ เพราะแรงงานไร้ฝีมืออยู่นอกกรอบเอฟทีเอ (FTA) ไม่ว่าจะเอฟทีเอฉบับใดก็จะมีเรื่องนี้ และที่ดับเบิลยูทีโอ (WTO) ก็ไม่มีการเจรจาเกี่ยวกับแรงงานไร้ฝีมือเช่นกัน

ประเด็นนี้เป็นเรื่องที่คนจำนวนมากไม่เข้าใจ โดยบางท่านอาจสงสัยว่า แล้วการเจรจาจัดส่งแรงงานไปต่างประเทศที่เคยได้ยินมาล่ะ ก็ต้องขอเรียนว่า ประเทศต่างๆ รวมทั้งไทยจะเจรจาและทำความตกลงโดยเฉพาะสำหรับเรื่องนี้ เช่น ความตกลงด้านแรงงานระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ เป็นต้น

บทว่าด้วยการเคลื่อนย้ายของบุคคลใน JTEPA ก็เหมือนกับในเอฟทีเออื่นๆ ทั่วไป ที่จะให้ประโยชน์เฉพาะแก่บุคคลที่มีคุณสมบัติ (กล่าวคือ มีฝีมือหรือความรู้เฉพาะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง) และเกี่ยวข้องกับการค้า (ทั้งภาคสินค้าและบริการ) หรือการลงทุน ซึ่งเป็นสาระหลักของเอฟทีเอ

สำหรับการแบ่งประเภทนั้น ก็จะพยายามครอบคลุมบุคคลเหล่านี้ให้ครบถ้วน โดยมักจะอิงแนวปฏิบัติที่ใช้กันอยู่ที่ดับเบิลยูทีโอ (ที่ดับเบิลยูทีโอเรื่องนี้จะรวมอยู่ในความตกลงการค้าบริการ หรือ GATS) และอาจเรียกชื่อต่างๆ กันไปในแต่ละเอฟทีเอ

สำหรับ JTEPA นั้นก็ได้กำหนดให้ครอบคลุมประเภทหลักๆ ที่จะทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องไว้ครบถ้วนแล้วสำหรับการเปิดเสรีในขั้นนี้ ส่วนจะเรียกชื่อแต่ละประเภทว่าอย่างไร คงไม่สำคัญเท่ากับว่า ในสาระของแต่ละประเภท หมายความว่าอย่างไร ประเภทต่างๆ ที่กำหนดไว้คือ

* ที่มา : ชาญรัตน์ มังคลรังษี. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก <http://www.matichon.co.th/matichon/> สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2552.

- นักธุรกิจที่พำนักระยะสั้น (short-term business visitors) ได้แก่ คนไทยที่จะเดินทางไปเพื่อติดต่อธุรกิจ โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนจากภายในญี่ปุ่น เช่น การเดินทางไปเจรจาขายสินค้า ติดต่อธุรกิจ หรือไปประชุม

- ผู้โอนย้ายภายในกิจการ (intra-corporate transferees) ได้แก่ คนที่ทำงานอยู่กับบริษัทในประเทศไทยไม่ต่ำกว่า 1 ปี และต้องไปทำงานที่ญี่ปุ่นในระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือเป็นผู้ที่จบปริญญาสายวิทยาศาสตร์หรือมนุษยศาสตร์

- นักลงทุน ได้แก่ ผู้ที่เดินทางไปญี่ปุ่นเพื่อลงทุนในธุรกิจในญี่ปุ่น หรือบริหารจัดการธุรกิจ

- ผู้ให้บริการวิชาชีพ เช่น นักบัญชี สถาปนิก นักกฎหมาย ที่มีใบประกอบวิชาชีพตามกฎหมายญี่ปุ่น และคนไทยที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายญี่ปุ่น ก็สามารถไปเป็นที่ปรึกษากฎหมายไทยในญี่ปุ่นได้

- ผู้ที่มีความรู้ระดับปริญญาตรีหรือมีทักษะเฉพาะ สามารถทำงานได้ในหลายสาขาอาชีพ (ด้านวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์) โดยต้องจบปริญญาตรี รวมถึงปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยของไทย หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปี (ยกเว้นพ่อครัว-แม่ครัว ซึ่งไม่ต้องจบปริญญาตรีแต่ต้องมีประสบการณ์ทำงาน 5 ปีและผ่านการทดสอบฝีมือแรงงานโดยกระทรวงแรงงาน)

- ผู้สอน (instructor) ได้แก่ ผู้ที่จบปริญญาตรีในสาขาที่จะทำการสอน และสำหรับครูสอนภาษาไทย จะต้องได้รับการศึกษาเป็นภาษาไทยมา 12 ปีและมีประสบการณ์สอน 5 ปี

ทั้งนี้ ปกติญี่ปุ่นไม่ค่อยยอมรับชาวต่างชาติให้เข้าไปพำนักและทำงาน สิ่งที่ญี่ปุ่นให้ใน JTEPA ถือว่าเป็นก้าวสำคัญเกินปกติวิสัยและมากกว่าที่ญี่ปุ่นให้กับสิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์

นอกจากนั้น ในการประเมินสิ่งที่ญี่ปุ่นให้ไทย ท่านผู้อ่านอาจจะอยากทราบว่าไทยให้อะไรญี่ปุ่น ซึ่งต้องบอกว่าไม่มากเท่าไร กล่าวคือ ไทยผูกพันเพียงบางสาขาอาชีพ และไม่ผูกพันบุคคลประเภทผู้ให้บริการวิชาชีพเลย

- นักธุรกิจที่พำนักระยะสั้น ได้แก่ คนญี่ปุ่นที่จะเดินทางไปเพื่อติดต่อธุรกิจ โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนจากภายในไทย และไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชนหรือเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการ

- ผู้โอนย้ายภายในกิจการ ได้แก่ คนญี่ปุ่นที่ทำงานอยู่กับบริษัทในญี่ปุ่นไม่ต่ำกว่า 1 ปี และต้องมาทำงานในระดับผู้จัดการ ผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญ

- นักลงทุน ได้แก่ ผู้ที่เดินทางมาไทยเพื่อกิจกรรมการลงทุน โดยเป็นผู้ที่กำลังลงทุนในประเทศไทยหรือได้ลงทุนในประเทศไทยแล้ว

- ผู้ที่มีความรู้ระดับปริญญาตรีหรือมีทักษะเฉพาะ เฉพาะสาขาอาชีพด้านคอมพิวเตอร์ ที่ปรึกษาด้านการจัดการทั่วไป วิศวกรรม (ยกเว้นวิศวกรรมโยธา) บริการโรงแรม บริการร้านอาหาร โดยมีเงื่อนไขว่าต้องมีสัญญาจ้างงานกับบริษัทในไทยผู้สอน เฉพาะผู้สอนในโรงเรียนนานาชาติ สถาบันสายเทคนิค และอาชีววะ สถาบันอุดมศึกษา ผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพหรือหลักสูตรระยะสั้น

ไทยไม่เปิดให้ญี่ปุ่นมากไปกว่านี้ด้วยเหตุผลหลายอย่าง อย่างหนึ่งที่สำคัญมากก็คือเราเจรจา JTEPA โดยจะไม่มี การแก้กฎหมายที่มีอยู่ ดังนั้น จึงไม่สามารถเปิดให้คนญี่ปุ่นเข้ามาทำงานเป็นผู้บริการวิชาชีพได้ เพราะมีกฎหมายห้ามชาวต่างชาติไว้ชัดเจนแทบทุกวิชาชีพ

นอกจากนั้น ในบางเรื่องซึ่งญี่ปุ่นมองว่าเป็นความยุ่งยากที่ไม่มีเหตุผล เช่น เงื่อนไขการจ้างงานคนไทยต่อคนต่างชาติ หรือการขออายุใบอนุญาตทำงานต่างญี่ปุ่นก็ยอมรับให้ระบุเป็นหัวข้อเจรจาต่อแทนที่จะดึงดันขอให้ไทยยกเลิกกฎหมายเหล่านั้นโดยทันที ซึ่งการเจรจากันต่อก็มีได้ให้หลักประกันใดๆ เลยว่าไทยจะต้องยกเลิกเงื่อนไขเหล่านี้

จึงน่าจะให้เครดิตญี่ปุ่นบ้างว่ายอมให้แต้มต่อไทยพอสมควร

อย่างไรก็ดี ไม่มีอะไรที่สมบูรณ์แบบและทุกเรื่องควรต้องปรับปรุงอยู่เรื่อยๆ ใน JTEPA จะมีกลไกทบทวนเพื่อปรับปรุงเรื่องการเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดา ระหว่างสองประเทศ เช่น ในเรื่องการยอมรับมาตรฐานฝีมือแรงงาน มาตรฐานวิชาชีพ ของกันและกัน โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่ใช่คนจบปริญญาตรี โดยจะมีคณะกรรมการเรื่องการยอมรับซึ่งกันและกัน (Sub-committee on Mutual Recognition) เพื่อเจรจาต่อไป

โดยในขั้นแรก จะคุยเรื่องคนดูแลผู้สูงอายุ (careworker) และพนักงานสปา (spa therapist) กันก่อน และสาขาอาชีพอื่นต่อไปตามแต่จะตกลงกัน เพื่อแก้ปัญหาเวลาที่สองประเทศมีมาตรฐานฝีมือแรงงาน หรือมาตรฐานวิชาชีพต่างกัน จะทำอย่างไรให้การรับรองฝีมือแรงงานโดยหน่วยงานไทยมีผลเท่ากับเป็นการรับรองโดยหน่วยงานญี่ปุ่นด้วย ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย แต่อย่างน้อยที่สุด JTEPA ก็มีกลไกให้คุยกันเพื่อหาทางออก

สำหรับกรณีฟิลิปปินส์มีโครงการส่งพยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล หรือคนดูแลผู้สูงอายุไปทำงานที่ญี่ปุ่น แต่ JTEPA ไม่มีนั้น ต้องขอเรียนว่าฟิลิปปินส์ตอนเจรจานึกว่าจะส่งได้เป็นหมื่นๆ คน เอาเข้าจริงญี่ปุ่นยอมให้เป็นแค่หลักร้อย มีหน้าจ๋าเอาเข้าจริงก็มีพยาบาลฟิลิปปินส์สมัครไปน้อยเพราะต้องไปเรียนภาษาอย่างหนักก่อน

ญี่ปุ่นก็เสนอให้มีโครงการคล้ายกันใน JTEPA แต่ไทยยังไม่พร้อม เหตุผลแรก ไทยยังผลิตพยาบาลเพื่อบริการคนไข้ในประเทศได้ไม่เพียงพอ และไม่ต้องการให้เกิดปรากฏการณ์ สมองไหล ในวงการพยาบาลไทย

นอกจากนั้น ทางสภาการพยาบาลของไทยก็ไม่สนับสนุนโครงการนี้ ตัวพยาบาลเองก็ไม่อยากเรียนภาษาหากจะไปทำงานเมืองนอก ก็มักสนใจไปสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก

เหตุผลที่สอง ไทยยังอยู่ระหว่างจัดทำหลักสูตรรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานสำหรับอาชีพคนดูแลผู้สูงอายุ เมื่อระบบของเราพร้อมเมื่อไหร่ เราก็สามารถเจรจากับญี่ปุ่นต่อได้ เนื่องจากญี่ปุ่นเป็นฝ่ายที่ต้องการรับคนดูแลผู้สูงอายุเข้าไปทำงานอยู่แล้ว จึงไม่ใช่เรื่องเสียเปรียบอะไรเมื่อเทียบกับฟิลิปปินส์

หลายท่านอาจมองว่าเงินไปได้ยากที่คนไทยจะเข้าไปทำงานที่ญี่ปุ่น ไหนจะอุปสรรคเรื่องภาษา ไหนจะกฎระเบียบข้งยากของญี่ปุ่น ไหนจะต้องเป็นคนที่มีการศึกษา มีประสบการณ์ทำงาน ก็ต้องขอบอก ว่าเงินไปได้แน่นอน

ในขณะที่ มีคนไทยหลายหมื่นคนทำงานทั้งถูกและไม่ถูกกฎหมายในญี่ปุ่นอยู่แล้ว เมื่อมี JTEPA ซึ่งให้ความสะดวกและเป็นประโยชน์แก่คนไทยเพิ่มขึ้นอีกในการไปทำงานที่ญี่ปุ่น ก็น่าที่จะมีคนไทย เดินทางไปทำงานที่ญี่ปุ่นอย่างถูกกฎหมาย ได้เงินตอบแทน สวัสดิการอย่างสมศักดิ์ศรี มากขึ้น

และที่สำคัญ เราต้องเปิดโอกาสไว้ ในเมื่อคนไทยเองก็ทำธุรกิจที่ญี่ปุ่นกันมากขึ้น โอกาสที่จะไปทำงานให้กับบริษัทไทยในญี่ปุ่นจะมีเพิ่มขึ้น ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนก็คือบรรดาร้านอาหารไทยหลายร้อย แห่งและโรงเรียนสอนภาษาไทย ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากในหมู่ชาวญี่ปุ่น โดยเฉพาะคนที่เคยมาเที่ยว เมืองไทย

มองเรื่องนี้ คงต้องมองยาวๆ เท่าที่ได้มานี้ก็เป็นประโยชน์แก่คนไทยมากแล้วและจะใช้ประโยชน์ ได้มากขึ้นอีกในอนาคตเพราะ JTEPA วางกลไกรองรับให้คนไทยมีโอกาสไปทำงานที่ญี่ปุ่นได้มากยิ่งขึ้น

FTA ไทย-ญี่ปุ่น อีกครั้งหนึ่ง กับเรื่องราวการย้ายถิ่นของแรงงานที่หายไป*

ผู้คนมักจะพูดถึงเอฟทีเอระหว่างไทยและญี่ปุ่น หรือเรียกเป็นทางการว่า ความตกลงหุ้นส่วน เศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ว่าเป็นข้อตกลงเขตการค้าเสรี ที่ทำให้สินค้าและการลงทุนสามารถ เคลื่อนย้ายไปไหนมาไหนได้อย่างอิสระเสรีมากขึ้น จากการที่ความตกลงฯ จะลดกำแพงภาษี และลดความ ไม่แน่นอนอื่นๆ อันเนื่องมาจากนโยบาย กฎระเบียบ และกฎเกณฑ์ต่างๆ ภายในของรัฐ

ในบทที่ 9 ของ JTEPA นั้น มีบทเฉพาะว่าด้วย การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา ซึ่งบุคคลธรรมดา หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติและพำนักอาศัยอยู่ในรัฐสองฝ่ายที่ทำข้อตกลงระหว่างกัน ในเบื้องต้น เรา อาจจะนึกถึงว่า นอกจากโลกาภิวัตน์ทุนนิยมเสรีจะสนับสนุนให้มีการเปิดเสรีในการค้าขายสินค้า บริการ และการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างกันแล้ว ยังสนับสนุนการเคลื่อนย้ายของบุคคลหรือจะเรียกว่าเป็นการ ย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติอย่างเสรีด้วย ซึ่งน่าจะส่งผลดีต่อแรงงานไทยจำนวนหนึ่งที่ต้องการไป แสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจในประเทศอื่น โดยเฉพาะในประเทศพัฒนาแล้วอย่างญี่ปุ่น

* ที่มา : สจินทร์ ประชาสันต์ โครงการศึกษาและปฏิบัติการงานพัฒนา (โฟกัส) และสุภางค์ จันทวานิช ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษาจุฬาฯ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.ftadigest.com/fta/newsAnalysis251.html> สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2552.

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์รายละเอียดของข้อตกลงในส่วนนั้นจะพบว่า JTEPA สนับสนุนเพียงการเคลื่อนย้ายบุคคลใน 6 กลุ่ม ได้แก่ นักธุรกิจที่ไปพำนักระยะสั้น (business visitors) ผู้โอนย้ายภายในกิจการ (intra-corporate transferee) นักลงทุน ผู้ให้บริการวิชาชีพ (professionals) ผู้ให้บริการตามสัญญา (contractual service supplier) และครูหรือผู้สอน (instructor)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มคนที่เข้าข่ายได้รับการเปิดให้เคลื่อนย้ายจากไทยไปญี่ปุ่นโดยสะดวกนั้นนั้นกระจุกตัวอยู่ที่นักลงทุน ผู้เชี่ยวชาญ แรงงานที่มีทักษะและครูหรือผู้สอนบางประเภทเท่านั้น

รายละเอียดของบุคคล 6 กลุ่มที่สามารถไปทำงานที่ญี่ปุ่นได้คือ นักธุรกิจที่ไปพำนักระยะสั้นเป็นผู้ไปติดต่อธุรกิจ ไม่ได้คำตอบแทน ไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงหรือการบริการจากประเทศญี่ปุ่น

ผู้โอนย้ายภายในกิจการ กำหนดให้เฉพาะนักกฎหมาย บัญชี ตรวจสอบบัญชี เศรษฐศาสตร์ บริหารจัดการธุรกิจ

ผู้ให้บริการวิชาชีพ กำหนดให้นักกฎหมาย บัญชี สอบบัญชี และบริการเกี่ยวกับภาษีที่ได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายของญี่ปุ่น

ผู้ให้บริการตามสัญญา ได้แก่ วิศวกรที่จบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในญี่ปุ่น ผู้เชี่ยวชาญในสาขามนุษยศาสตร์หรือบริการระหว่างประเทศก็ต้องจบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในชีวิตเช่นกัน

แรงงานที่มีทักษะ ได้แก่ พ่อครัวไทยเพียงอย่างเดียว ส่วน ครูหรือผู้สอน ได้แก่ ครุฑนาฏศิลป์ไทย คนตรีไทย การทำอาหารไทย มวยไทย ภาษาไทย และครูสอนสเปาไทย ทั้งนี้ คนเหล่านี้ต้องจบการศึกษาในวิชาที่เป็นผู้สอน และมีประสบการณ์ในการสอนวิชานั้นๆ มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ได้วิเคราะห์ไว้ในการศึกษาผลกระทบของ JTEPA ว่า

"แม้กรอบการเจรจาใน JTEPA จะก้าวหน้ามากกว่าในความตกลงการค้าทวิภาคีที่ญี่ปุ่นได้ทำกับประเทศอื่นๆ...แต่ข้อผูกพันเฉพาะภายใต้กรอบดังกล่าวยังคงค่อนข้างจำกัด...แม้ญี่ปุ่นจะให้ข้อผูกพันในหลายสาขาวิชาชีพ แต่ก็มิได้ผ่อนปรนเงื่อนไขด้านการศึกษาและประสบการณ์ และมีได้ให้การรับรองมาตรฐานการศึกษาและวิชาชีพไทย ยกเว้นในกรณีของวิชาชีพการปรุงอาหาร ทำให้นักวิชาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญไทยในด้านเหล่านั้นสามารถใช้ประโยชน์จากความตกลงได้น้อย"

หากเราเปรียบเทียบความตกลงที่ญี่ปุ่นทำกับฟิลิปปินส์ ที่ชื่อว่า ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ญี่ปุ่น-สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ซึ่งได้ลงนามไปแล้วที่เมืองเฮลซิงกิ ประเทศฟินแลนด์ เมื่อเดือนกันยายน ปี 2006 (แต่จนถึงปัจจุบัน ยังไม่ผ่านการอนุมัติจากรัฐสภาของฟิลิปปินส์) จะพบว่าในบทที่ 9 ซึ่งเป็นบทที่กล่าวถึงการเคลื่อนย้ายบุคคลเช่นเดียวกับความตกลงที่ทำกับไทยนี้ มีเนื้อหาคล้ายคลึงกันในแง่เปิดโอกาสให้นักธุรกิจ นักลงทุน ผู้โอนย้ายภายในกิจการ ผู้ให้บริการตามสัญญา และผู้ให้บริการวิชาชีพเข้าไปทำงานได้

แต่ส่วนที่ต่างกันคือ กลุ่มสุดท้าย ซึ่งในความตกลงกับฟิลิปปินส์ ระบุกลุ่มที่ 6 ว่าเป็นผู้ให้บริการที่เป็นพยาบาลหรือผู้บริบาล (care giver) ที่ได้รับการว่าจ้างจากองค์กรของรัฐหรือเอกชนของญี่ปุ่น

การเปิดให้พยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลเข้าไปทำงานในญี่ปุ่นตามความตกลงนี้เป็นผลจากการเจรจาเชิงรุกของฟิลิปปินส์ต่อเนื่องมาเป็นเวลาหลายปี

ญี่ปุ่นมีผู้สูงอายุจำนวนมากและมีความจำเป็นต้องใช้พยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลต่างชาติ หรือผู้บริบาลมาดูแลผู้สูงอายุเหล่านี้ แต่ก็ไม่ต้องการเปิดรับบุคคลากรดังกล่าวมาทำงานในประเทศ

การที่ความตกลงระบุให้พยาบาลหรือผู้บริบาลจากฟิลิปปินส์เป็นบุคคลที่สามารถเข้าไปทำงานในญี่ปุ่นได้จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ

ตลาดแรงงานสำหรับพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลในญี่ปุ่นใหญ่โตขนาดที่จะรับบุคคลเข้าทำงานได้เป็นเรือนแสนคน ต่างจากพ่อค้าหรือครูนาฏศิลป์ ครูดนตรีไทยหรือครูนวดแผนไทยที่ระบุไว้ในความตกลงไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งคงรับได้เป็นเรือนร้อยหรือเรือนพันคนเป็นอย่างมาก เพราะไม่ได้มีความจำเป็นอันชัดเจนเหมือนผู้ดูแลคนสูงอายุ

นอกจากนั้นการที่ญี่ปุ่นเปิดรับให้ครู/ผู้สอน ทั้งหลายของไทยเข้าไปทำงานได้นี้ ยังอาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาได้ในอนาคต เพราะล้วนเป็นอาชีพที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยทั้งสิ้น ทุกวันนี้ชาวญี่ปุ่นที่มาเรียนวิชานวดแผนไทยที่วัดโพธิ์ก็มีจำนวนมากกว่านักเรียนไทยแล้ว

คำถามจึงอยู่ที่ว่า แทนที่จะเน้นครูไทยในด้านต่างๆ ที่กล่าวมานี้ ทำไมความตกลงสำหรับกลุ่มที่ 6 จึงไม่เปลี่ยนหรือเพิ่มเป็นแรงงานกึ่งทักษะอื่นๆ ที่กำลังทำงานอยู่หรือฝึกงานในญี่ปุ่นอยู่แล้ว เช่น แรงงานโรงงานรถยนต์ โรงงานแปรรูปอาหาร แรงงานเกษตร หรือแรงงานก่อสร้าง ซึ่งอาจจะสอดคล้องกับความ เป็นจริงมากกว่า

อย่างกลั้วเลขว่าจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า รัฐบาลเจรจาได้แค่ส่งแรงงานไทยไปเป็นคนใช้ญี่ปุ่น เรามีนักวิชาชีพที่ได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายญี่ปุ่น หรือจบจากมหาวิทยาลัยญี่ปุ่นมากแค่ไหน? ป่วยการที่จะอ้างว่าเราสามารถส่งคนไปทำงานได้มากกว่า 130 สาขา ในเมื่อเรามีคนที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการระบุเพียงหยิบมือเดียว มาพูดความจริงกันดีกว่าว่าความตกลงนี้จะเอื้อประโยชน์และโอกาสให้ชนชั้นแรงงานในสังคมไทยได้แค่ไหน?

ในปัจจุบัน คนไทยที่ไปอาศัยและทำงานอยู่ในญี่ปุ่นมีเป็นจำนวนมาก ทั้งที่อยู่ในรูปของผู้ฝึกงานและผู้ลักลอบทำงาน เฉพาะในปี 2550 ตัวเลขของจำนวนแรงงานไทยไร้ทักษะที่ลักลอบทำงานจากการประมาณการของนักวิชาการญี่ปุ่นมีจำนวน 2,000 คน และมีคนไทยที่ทำงานถูกกฎหมายอยู่ในญี่ปุ่นอีก 37,703 คน ในปี 2548

คนเหล่านี้และแรงงานไร้ทักษะหรือกึ่งทักษะหรือกึ่งทักษะอื่นๆ จะไม่ได้อันสงส์จากข้อตกลง JTEPA นี้เลย เพราะญี่ปุ่นยังคงปิดประตูอย่างแข็งขัน

ในขณะที่ไทยต้องลดภาษีนำเข้าให้สินค้าวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรมจากญี่ปุ่น ทำให้เข้ามาได้ง่ายขึ้นและถูกลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในแง่รายได้ของรัฐที่ต้องสูญเสียไปจากการยกเว้นภาษี แนวโน้มการขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นที่เพิ่มขึ้น การพึ่งพิงเทคโนโลยีและเงินทุนจากญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น

ขณะที่ยังไม่ชัดเจนว่าไทยจะได้รับประโยชน์ในแง่การพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีของตนเองให้แข็งแกร่งขึ้นได้แค่ไหน อย่างไร ในทางกลับกันการเคลื่อนย้ายคนโดยเฉพาะแรงงานที่ไร้ทักษะนั้นกลับถูกปิดกั้นและควบคุม โดยที่เนื้อหาของ JTEPA ไม่ได้พูดถึงเลย

สิ่งที่น่าเป็นห่วงอีกประการหนึ่ง JTEPA อยู่ในภาคผนวก ซึ่งพูดถึงการกลับมาเจรจาใหม่ภายหลังความตกขมมีผลบังคับใช้ เพราะขณะที่ไทยสามารถให้ญี่ปุ่นผูกพันที่จะต้องเจรจาถึงความเป็นไปได้ในการเข้าไปทำงานของคนเพียง 2 อาชีพ คือ พนักงานสปา และคนดูแลผู้สูงอายุเท่านั้น

ญี่ปุ่นสามารถทำให้ไทยผูกพันต้องเข้าสู่การเจรจาในอนาคตในประเด็นใหญ่ๆ ทั้งสิ้น ได้แก่ การเจรจาผ่อนผันเรื่องข้อกำหนดในการเข้าเมืองเกี่ยวกับการจ้างงานคนไทย 4 คนต่อชาวต่างชาติ 1 คน สำหรับการให้อยู่พำนัก การเจรจาผ่อนผันเงื่อนไขที่กำหนดให้จ้างคนต่างชาติได้มากที่สุด 10 คนต่อ 1 บริษัทสำหรับการออกใบอนุญาตทำงาน การเจรจาเพื่อลดระดับเงื่อนไขการโอนย้ายบุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นที่ต้องการย้ายสาขามายังไทย และการอำนวยความสะดวกและเร่งรัดขั้นตอนของกระทรวงแรงงาน ในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติคนต่างด้าว

จะเร่งลงนาม JTEPA โดยที่ฝ่ายไทยเสียเปรียบในเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคคลเพิ่มขึ้นอีกเรื่องหนึ่ง และแรงงานไทยได้รับประโยชน์น้อยกว่าที่แรงงานฟิลิปปินส์ได้รับไปทำไม

ภาคผนวก
บทที่ ๑
การเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดา

ข้อ 115

ขอบเขตและความครอบคลุม

1. บทนี้จะใช้บังคับกับมาตรการที่กระทบต่อการเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดาของภาคีที่เข้าสู่ภาคีอีกฝ่ายและอยู่ในประเภทใดประเภทหนึ่งทีกล่าวถึงในวรรค 1 ของข้อ 117
2. บทนี้จะไม่ใช่บังคับกับมาตรการที่กระทบต่อบุคคลธรรมดาที่แสวงหาการเข้าสู่ตลาดการจ้างงานของคู่ภาคี และจะไม่ใช่บังคับกับมาตรการเกี่ยวกับการถือสัญชาติ ดินที่อยู่ หรือการจ้างงานถาวร
3. บทนี้จะไม่ขัดขวางภาคีไม่ให้ใช้มาตรการควบคุมดูแลการเข้าเมืองไปยัง หรือการพำนักชั่วคราวใน ภาคีฝ่ายแรกของบุคคลธรรมดาของภาคีอีกฝ่าย รวมถึงมาตรการที่จำเป็นเพื่อปกป้องบูรณภาพของ และให้ความมั่นใจใน การเคลื่อนย้ายอย่างเป็นระเบียบของบุคคลธรรมดาข้ามเขตแดนของตน โดยมีเงื่อนไขว่ามาตรการดังกล่าวไม่ถูกใช้ในลักษณะที่ลดล้างหรือทำให้ประโยชน์ที่ภาคีอีกฝ่ายได้รับภายใต้ข้อกำหนดของข้อผูกพันเฉพาะเสื่อมเสีย

หมายเหตุ ข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียวที่ว่า มีข้อกำหนดใดก็ตามที่มีการตรวจลงตราสำหรับบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติหรือเป็นพลเมืองของบางประเทศ และไม่มีข้อกำหนดดังกล่าวสำหรับบุคคลธรรมดาของประเทศอื่น จะไม่ถือว่าทำให้เป็นการลดล้าง หรือทำให้ประโยชน์ภายใต้ข้อผูกพันเฉพาะเสียหายไป

ข้อ 116

คำนิยาม

เพื่อความมุ่งประสงค์ของบทนี้ คำว่า "บุคคลธรรมดาของภาคีอีกฝ่าย" หมายถึง บุคคลธรรมดาที่พำนักอาศัยในภาคีอีกฝ่ายหรือที่อื่น และเป็นผู้ที่ภายใต้กฎหมายของภาคีอีกฝ่ายเป็นพลเมืองของภาคีอีกฝ่ายนั้น

ข้อ 117

ข้อผูกพันเฉพาะ

1. ภาคีแต่ละฝ่ายจะต้องระบุในภาคผนวก 7 ซึ่งข้อผูกพันเฉพาะที่ตนรับสำหรับประเภทของบุคคลธรรมดาต่อไปนี้
 - (เอ) นักธุรกิจที่พำนักระยะสั้นของภาคีอีกฝ่าย
 - (บี) ผู้โอนย้ายภายในกิจการของภาคีอีกฝ่าย
 - (ซี) ผู้ลงทุนของภาคีอีกฝ่าย
 - (ดี) บุคคลธรรมดาของภาคีอีกฝ่ายซึ่งให้บริการวิชาชีพ
 - (อี) บุคคลธรรมดาของภาคีอีกฝ่ายซึ่งดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ ที่ต้องใช้เทคโนโลยีหรือความรู้ระดับสูงหรือที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะทางที่เป็นส่วนหนึ่งของสาขาเฉพาะของอุตสาหกรรม บนพื้นฐานของสัญญาส่วนบุคคลกับองค์กรสาธารณะหรือเอกชนในภาคีฝ่ายแรก และ
 - (เอฟ) ผู้ฝึกสอนของภาคีอีกฝ่าย

2. บุคคลธรรมดาที่ครอบคลุมโดยข้อผูกพันเฉพาะที่กล่าวถึงในวรรค 1 ข้างต้น จะต้องได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองและทำนักชั่วคราว โดยเป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของข้อผูกพันเฉพาะที่ระบุในภาคผนวก 7 โดยมีเงื่อนไขว่าบุคคลธรรมดานั้นปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่ใช้บังคับในการเข้าเมืองและการทำนักชั่วคราวซึ่งไม่ขัดต่อบทบัญญัติของบทนี้
3. ภาคีสองฝ่ายจะต้องไม่กำหนดหรือคงไว้ซึ่งข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนโดยรวมของการตรวจลงตราที่จะออกให้ในคู่ภาคีแก่บุคคลธรรมดาของภาคีอีกฝ่ายภายใต้วรรค 1 ข้างต้น เว้นแต่จะระบุไว้เป็นอย่างอื่นในภาคผนวก 7

ข้อ 118

ข้อกำหนดและขั้นตอนเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดา

1. ภาคีแต่ละฝ่ายจะต้องจัดพิมพ์หรือเผยแพร่ด้วยวิธีอื่นแก่ภาคีอีกฝ่ายในวันที่ความตกลงฉบับนี้มีผลใช้บังคับ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับข้อกำหนดและขั้นตอนที่จำเป็นสำหรับการยื่นคำขอที่มีประสิทธิภาพสำหรับการให้เข้าเมือง การทำนักชั่วคราวครั้งแรกหรือการอยู่อาศัย และในกรณีที่ใช้บังคับได้ ใบอนุญาตทำงานและการเปลี่ยนสถานะของการทำนักชั่วคราวในภาคีนั้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลธรรมดาที่อยู่ในข้อผูกพันเฉพาะของภาคีภายใต้บทนี้
2. ภาคีแต่ละฝ่ายจะต้องพยายามให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อกำหนดและขั้นตอนที่กล่าวถึงในวรรค 1 ข้างต้น เมื่อได้รับการร้องขอจากบุคคลธรรมดาของภาคีอีกฝ่าย
3. ภาคีแต่ละฝ่ายจะต้องพยายามแจ้งให้ภาคีอีกฝ่ายรู้โดยพลันเกี่ยวกับการเริ่มใช้ข้อกำหนดและขั้นตอนใหม่ใดๆ หรือความเปลี่ยนแปลงในข้อกำหนดและขั้นตอนที่มีอยู่ใดๆ ที่กล่าวถึงในวรรค 1 ข้างต้น ที่กระทบต่อการยื่นคำร้องที่มีประสิทธิภาพสำหรับการให้เข้าเมือง การทำนักชั่วคราวครั้งแรกหรือการอยู่อาศัย และในกรณีที่ใช้บังคับได้ ใบอนุญาตทำงานและการเปลี่ยนสถานะของการทำนักชั่วคราวในภาคีนั้น
4. ภาคีแต่ละฝ่ายจะต้องให้ความมั่นใจว่าค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บโดยหน่วยงานผู้มีอำนาจของตนสำหรับการยื่นคำขอที่กล่าวถึงในวรรค 1 ข้างต้นจะไม่ใช่สิ่งกีดขวางที่ไม่สมเหตุสมผลในตัวเอง ต่อการเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดาภายใต้บทนี้
5. ภาคีแต่ละฝ่ายจะต้องพยายาม อย่างมากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ที่จะดำเนินมาตรการเพื่อทำให้ข้อกำหนดเรียบง่ายขึ้นและอำนวยความสะดวกและเร่งรัดขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดาของภาคีอีกฝ่ายภายในกรอบของกฎหมายและข้อบังคับของตน ข้อผูกพันเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับมาตรการดังกล่าวจะระบุไว้ในภาคผนวก 7

ข้อ 119

การยอมรับร่วมกัน

1. เพื่อความมุ่งประสงค์ของการอำนวยความสะดวกแก่การเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดาภายใต้บทนี้ ภาคีอาจยอมรับการศึกษาหรือประสบการณ์ที่ได้รับ ข้อกำหนดที่ได้ปฏิบัติตาม หรือใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองที่ออกให้ในภาคีอีกฝ่าย เพื่อความมุ่งประสงค์ของการปฏิบัติตามมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ของตน ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน สำหรับการจดทะเบียนมอบอำนาจ การออกใบอนุญาต หรือการรับรองบุคคลธรรมดาของภาคีอีกฝ่าย
2. การยอมรับที่กล่าวถึงในวรรค 1 ข้างต้น ซึ่งอาจบรรลุได้โดยการทำให้สอดคล้องกันหรือโดยวิธีอื่น อาจอยู่บนพื้นฐานของความตกลงหรือข้อตกลงระหว่างคู่ภาคี หรืออาจให้โดยฝ่ายเดียว

3. ในกรณีที่ภาคียอมรับ โดยความตกลงหรือข้อตกลงระหว่างภาคีกับประเทศที่ไม่ใช่คู่ภาคีหรือโดยฝ่ายเดียว ซึ่งการศึกษาหรือประสบการณ์ที่ได้รับ ข้อกำหนดที่ได้ปฏิบัติตาม หรือใบอนุญาตหรือใบรับรองที่ออกให้ในประเทศที่ไม่ใช่คู่ภาคี ภาคีจะต้องให้โอกาสที่เพียงพอแก่ภาคีอีกฝ่ายเพื่อแสดงให้เห็นว่าการศึกษาหรือประสบการณ์ที่ได้รับ ข้อกำหนดที่ได้ปฏิบัติตาม หรือใบอนุญาตหรือใบรับรองที่ได้ออกให้ในภาคีอีกฝ่ายควรได้รับการยอมรับเช่นกัน

ข้อ 120

คณะอนุกรรมการว่าด้วยการเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดา

1. เพื่อความมุ่งประสงค์ของการปฏิบัติตามและการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพของบทนี้ ให้จัดตั้งคณะอนุกรรมการว่าด้วยการเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดา (ซึ่งต่อไปในข้อนี้เรียกว่า "คณะอนุกรรมการ") ตามข้อ 13
2. หน้าที่ของคณะอนุกรรมการจะมีดังต่อไปนี้
 - (เอ) ทบทวนการปฏิบัติตามและการดำเนินการตามบทนี้
 - (บี) ทบทวนขอบเขตของข้อผูกพันของคู่ภาคีภายใต้บทนี้ รวมถึงการแสวงหาความเป็นไปได้สำหรับคู่ภาคีที่จะจัดทำข้อผูกพันที่ไม่ได้รวมอยู่ในข้อผูกพันเฉพาะภายใต้วรรค 1 ของข้อ 117 โดยคำนึงถึงความจำเป็นของแต่ละฝ่ายและผลประโยชน์ร่วมกันของคู่ภาคี
 - (ซี) หาหรือประเด็นใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทนี้ตามที่อาจจะตกลงกัน
 - (ดี) รายงานผลการพิจารณาของคณะอนุกรรมการต่อคณะกรรมการร่วม และ
 - (อี) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่อาจได้รับมอบหมายโดยคณะกรรมการร่วมตามข้อ 13
3. คณะอนุกรรมการจะต้องทำงานโดยปริศนาหรืออย่างใกล้ชิดกับคณะอนุกรรมการพิเศษว่าด้วยการยอมรับร่วมกัน ที่จัดตั้งภายใต้อนุวรรค 6 ข้างล่าง และจะต้องคำนึงถึงผลการพิจารณาของคณะอนุกรรมการพิเศษที่กล่าวถึงในอนุวรรค 6 (บี) (ห้า) ข้างล่าง ในการพิจารณาของตน
4. คณะอนุกรรมการจะประกอบด้วยผู้แทนของรัฐบาลของคู่ภาคี
5. คณะอนุกรรมการจะประชุมกันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
6. (เอ) เพื่อความมุ่งประสงค์ของการปฏิบัติตามและการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพของข้อ 119 คณะอนุกรรมการจะจัดตั้งคณะอนุกรรมการพิเศษว่าด้วยการยอมรับร่วมกัน (ซึ่งต่อไปในบทนี้จะเรียกว่า "คณะอนุกรรมการพิเศษ")
 - (บี) หน้าที่ของคณะอนุกรรมการพิเศษจะมีดังต่อไปนี้
 - (หนึ่ง) ทบทวนการปฏิบัติตามและการดำเนินการตามข้อดังกล่าว
 - (สอง) แสวงหาความเป็นไปได้สำหรับคู่ภาคีที่จะจัดทำข้อผูกพันเกี่ยวกับเรื่องที่ได้กล่าวถึงในข้อดังกล่าว โดยคำนึงถึงความต้องการของแต่ละฝ่ายและผลประโยชน์ร่วมกันของคู่ภาคี
 - (สาม) บ่งชี้สาขาและวิธีการในการสานความร่วมมือระหว่างคู่ภาคีต่อไปในเรื่องเกี่ยวกับการยอมรับร่วมกัน

- (ส) หรือประเด็นใดๆ ที่เกี่ยวกับข้อดังกล่าวตามที่อาจจะตกลงกัน และ
- (ห้า) รายงานผลการพิจารณาของคณะอนุกรรมการพิเศษต่อคณะกรรมการร่วมผ่านทางคณะอนุกรรมการ

ข้อ 121
การเจรจาต่อไป

คู่ภาคีจะต้องเข้าสู่การเจรจากันโดยเป็นไปตามภาคผนวก 7 หลังจากวันที่ความตกลงฉบับนี้มีผลใช้บังคับ

ภาคผนวก 7 ที่กล่าวถึงในบทที่ 9
ข้อผูกพันเฉพาะสำหรับการเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดา

ส่วนที่ 1

ข้อผูกพันเฉพาะของญี่ปุ่น

เอ. ข้อผูกพันเฉพาะภายใต้ข้อ 117

ญี่ปุ่นอาจกำหนดให้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยที่ต้องการเข้าเมืองและพำนักชั่วคราวภายใต้ข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ระบุในแต่ละตอนของส่วนนี้ ต้องได้รับการตรวจลงตราที่เหมาะสมหรือสิ่งที่มีผลเท่าเทียมกัน ก่อนการเข้าเมือง

ตอนที่ 1

นักธุรกิจที่พำนักระยะสั้น

การเข้าเมืองและการพำนักชั่วคราวจะต้องอนุญาตให้แก่บุคคลธรรมดาของประเทศไทยที่อยู่ในญี่ปุ่น เป็นระยะเวลา 90 วันซึ่งอาจขยายได้ โดยไม่มีการได้รับคำตอบแทนจากภายในญี่ปุ่นและไม่มีการดำเนินการขายตรงต่อสาธารณชนทั่วไป หรือการให้บริการด้วยตนเอง เพื่อความมุ่งประสงค์ในการเข้าร่วมในการติดต่อธุรกิจซึ่งรวมถึงการเจรจาสำหรับการขาย สินค้าหรือบริการ หรือกิจกรรมอื่นที่คล้ายกัน รวมถึงบุคคลที่เตรียมการสำหรับการจัดตั้งทางพาณิชย์ในญี่ปุ่น

ตอนที่ 2

ผู้โอนย้ายภายในกิจการ

1. การเข้าเมืองและการพำนักชั่วคราวเป็นระยะเวลา 1 หรือ 3 ปีซึ่งอาจขยายได้ จะต้องอนุญาตให้แก่บุคคลธรรมดาของประเทศไทยที่ได้รับการว่าจ้างโดยองค์กรสาธารณะหรือเอกชนที่ให้บริการในญี่ปุ่น หรือโดยองค์กรสาธารณะหรือเอกชนที่ลงทุนในญี่ปุ่น เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปีก่อนวันที่ยื่นคำขอสำหรับการเข้าเมืองและการพำนักชั่วคราวในญี่ปุ่น ผู้ซึ่งถูกโอนย้ายมายังสำนักงานสาขาหรือสำนักงานตัวแทนในญี่ปุ่น หรือองค์กรสาธารณะหรือเอกชนที่จัดตั้งหรือก่อตั้งในญี่ปุ่นที่เป็นเจ้าของหรือควบคุมโดย หรืออยู่ในเครือของ องค์กรสาธารณะหรือเอกชนที่กล่าวถึงข้างต้น และเป็นบุคคลที่ดำเนินกิจกรรมหนึ่งในกิจกรรมต่อไปนี้ในระหว่างการพำนักอยู่ชั่วคราวในญี่ปุ่น

- (เอ) กิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกสำนักงานสาขาหรือสำนักงานตัวแทน ในฐานะหัวหน้าสำนักงานนั้น
- (บี) กิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกองค์กรสาธารณะหรือเอกชน ในฐานะสมาชิกของคณะกรรมการบริหาร หรือผู้ตรวจสอบบัญชีขององค์กรนั้น
- (ซี) กิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกหนึ่งหรือหลายแผนกขององค์กรสาธารณะหรือเอกชน
- (ดี) กิจกรรมที่ต้องใช้เทคโนโลยีหรือความรู้ระดับสูงที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์กายภาพ วิศวกรรม หรือวิทยาศาสตร์แขนงอื่น ซึ่งยอมรับภายใต้สถานะการพำนักประเภท "วิศวกร" ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าเมืองและการยอมรับผู้ลี้ภัย (คำสั่งคณะรัฐมนตรีฉบับที่ 319 ปี ค.ศ. 1951) หรือ
- (อี) กิจกรรมที่ต้องใช้ความรู้ระดับสูงที่เกี่ยวกับมนุษยศาสตร์ รวมถึงนิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการธุรกิจ และการบัญชี หรือที่ต้องใช้ความคิดและความละเอียดอ่อนซึ่งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมของประเทศที่

นอกเหนือจากญี่ปุ่น ที่ยอมรับภายใต้สถานะการพำนักประเภท "ผู้เชี่ยวชาญในบริการด้านมนุษยศาสตร์/ระหว่างประเทศ" ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าเมืองและการยอมรับผู้ลี้ภัย

หมายเหตุ เพื่อความมุ่งประสงค์ของภาคผนวกนี้ องค์การสาธารณะหรือเอกชน "อยู่ในเครือ" ขององค์การสาธารณะหรือเอกชนอื่น เมื่อองค์กรหลังสามารถมีอิทธิพลที่สำคัญต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายทางการเงินและทางธุรกิจขององค์กรแรก

2. กิจกรรมที่ต้องใช้เทคโนโลยีหรือความรู้ระดับสูงด้านที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์หรือมนุษยศาสตร์ที่กล่าวถึงในอนุวรรค 1 (ด) และอนุวรรค 1 (อี) ข้างต้น หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลธรรมดาไม่อาจกระทำได้โดยไม่มีการใช้เทคโนโลยีหรือความรู้เฉพาะทางที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์หรือมนุษยศาสตร์ซึ่งได้มาโดยการสำเร็จการศึกษาระดับวิทยาลัย (กล่าวคือ ปริญญาตรี) หรือสูงกว่า หรือโดยได้ดำเนินกิจกรรมนั้นมาแล้วอย่างน้อย 10 ปี

ตอนที่ 3

นักลงทุน

การเข้าเมืองและการพำนักชั่วคราวเป็นระยะเวลา 1 หรือ 3 ปีซึ่งอาจขยายได้ จะต้องให้แก่บุคคลธรรมดาของประเทศไทย ผู้ซึ่งดำเนินกิจกรรมต่อไปนี้อยู่ระหว่างการพำนักชั่วคราวในญี่ปุ่น

- (เอ) กิจกรรมเพื่อลงทุนในธุรกิจญี่ปุ่นและจัดการธุรกิจดังกล่าว
- (บี) กิจกรรมเพื่อจัดการธุรกิจญี่ปุ่นแทนบุคคลที่นอกเหนือบุคคลของญี่ปุ่นที่ได้ลงทุนในธุรกิจดังกล่าว หรือ
- (ซี) ดำเนินธุรกิจญี่ปุ่นที่บุคคลที่นอกเหนือจากบุคคลของญี่ปุ่นได้ลงทุน

หมายเหตุ คำว่า "ธุรกิจ" ที่กล่าวถึงในตอนนี้อยู่รวมถึงบริการสปาไทย

ตอนที่ 4

บุคคลธรรมดาของประเทศไทยผู้ซึ่งให้บริการวิชาชีพ

การเข้าเมืองและการพำนักชั่วคราวเป็นระยะเวลา 1 หรือ 3 ปีซึ่งอาจขยายได้ จะต้องให้แก่บุคคลธรรมดาของประเทศไทยที่เป็นผู้ให้บริการด้านกฎหมาย บัญชี หรือภาษี ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมภายใต้กฎหมายญี่ปุ่น และเป็นผู้ที่ดำเนินกิจกรรมต่อไปนี้อยู่ระหว่างการพำนักชั่วคราวในญี่ปุ่น

- (เอ) บริการด้านกฎหมายที่ให้โดยนักกฎหมายที่มีคุณสมบัติเป็น "เบงโกชิ" ภายใต้กฎหมายญี่ปุ่น
- (บี) บริการให้คำปรึกษาด้านกฎหมายของเขตอำนาจที่ผู้ให้บริการเป็นทนายความที่มีคุณสมบัติบนเงื่อนไขว่าผู้ให้บริการนั้นมีคุณสมบัติเป็น "โกโคคุ-โซ-จิบุ-เบงโกชิ" ภายใต้กฎหมายญี่ปุ่น
- (ซี) บริการด้านกฎหมายที่ให้โดยทนายความด้านสิทธิบัตร ที่มีคุณสมบัติเป็น "เบงริชิ" ภายใต้กฎหมายญี่ปุ่น
- (ดี) บริการด้านกฎหมายที่ให้โดยตัวแทนในเรื่องขั้นตอนการขนส่งทางทะเล ที่มีคุณสมบัติเป็น "โคจิไตรีชิ" ภายใต้กฎหมายญี่ปุ่น
- (อี) บริการด้านบัญชี การตรวจสอบบัญชี และการทำบัญชี ที่ให้โดยนักบัญชี ที่มีคุณสมบัติเป็น "โคเน็งโคเคชิ" ภายใต้กฎหมายญี่ปุ่น หรือ

(เอฟ) บริการด้านภาษีที่ให้โดยนักบัญชีด้านภาษี ที่มีคุณสมบัติเป็น "เซวิซี" ภายใต้กฎหมายญี่ปุ่น

ตอนที่ 5

บุคคลธรรมดาของประเทศไทยซึ่งดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจที่ต้องใช้เทคโนโลยีหรือความรู้ระดับสูง หรือที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะทางที่เป็นส่วนหนึ่งของสาขาเฉพาะของอุตสาหกรรม บนพื้นฐานของสัญญา ส่วนบุคคลกับองค์กรสาธารณะหรือเอกชนในญี่ปุ่น

1. การเข้าเมืองและการพำนักชั่วคราวเป็นระยะเวลา 1 หรือ 3 ปีซึ่งอาจขยายได้ จะต้องอนุญาตให้แก่บุคคลธรรมดาของประเทศไทยที่ดำเนินกิจกรรมให้บริการต่อไปนี้ ในระหว่างการพำนักชั่วคราวในญี่ปุ่นบนพื้นฐานของสัญญาส่วนบุคคลกับองค์กรสาธารณะหรือเอกชนในญี่ปุ่น

- (เอ) กิจกรรมที่ต้องใช้เทคโนโลยีหรือความรู้ระดับสูงที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์กายภาพ วิศวกรรมศาสตร์ หรือ วิทยาศาสตร์แขนงอื่น ภายใต้สถานะการพำนักประเภท "วิศวกร" ซึ่งมีขอบเขตกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าเมืองและการยอมรับผู้ลี้ภัย
- (บี) กิจกรรมที่ต้องใช้ความรู้ระดับสูงที่เกี่ยวกับมนุษยศาสตร์ รวมถึงนิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการธุรกิจ และการบัญชี หรือที่ต้องใช้ความคิดและความละเอียดอ่อนซึ่งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมของประเทศที่ นอกเหนือจากญี่ปุ่น ที่ยอมรับภายใต้สถานะการพำนักประเภท "ผู้เชี่ยวชาญในบริการด้านมนุษยศาสตร์/ระหว่างประเทศ" ซึ่งมีขอบเขตกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าเมืองและการยอมรับผู้ลี้ภัย หรือ
- (ซี) กิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะทางเกี่ยวกับอาหารไทย ภายใต้สถานะการพำนักประเภท "แรงงานมีทักษะ" ซึ่งมีขอบเขตระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าเมืองและการยอมรับผู้ลี้ภัย โดยมีเงื่อนไขว่าบุคคลธรรมดาที่ดำเนินกิจกรรมดังกล่าวปฏิบัติตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้
 - (หนึ่ง) มีประสบการณ์ทำงานเป็นผู้ประกอบอาหารไทยมาแล้วอย่างน้อย 5 ปี โดยรวมระยะเวลาที่ใช้ในสถาบันการศึกษาในการปฏิบัติตามข้อกำหนดเพื่อให้ได้รับใบรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ที่ออกโดยกระทรวงแรงงานของประเทศไทย (ต่อไปในภาคผนวกนี้จะเรียกว่า "เอ็น เอส เอส") ในฐานะผู้ประกอบอาหารไทย
 - (สอง) ได้รับอย่างน้อยระดับ 1 ของการรับรองของ เอ็น เอส เอส ในฐานะผู้ประกอบอาหารไทย และ
 - (สาม) ได้รับคำตอบแทนที่เพียงพอในฐานะผู้ประกอบอาหารไทยในประเทศไทยในช่วงเวลา 1 ปีก่อนวันที่ มีการยื่นคำขอสำหรับการเข้าเมืองและการพำนักชั่วคราวในญี่ปุ่น

หมายเหตุ 1 เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุวรรคนี้ คำว่า "คำตอบแทนที่เพียงพอ" หมายถึง มูลค่าของ คำตอบแทน หรือสิ่งที่เทียบเท่ากันตามมูลค่าเป็นเงินสด ที่มากกว่ามูลค่าค่าจ้างโดยเฉลี่ย ของลูกจ้างในทุกอุตสาหกรรมในประเทศไทย ซึ่งจะต้องคำนวณเป็นรายปีโดยหน่วยงานผู้มี อำนาจของญี่ปุ่น โดยอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลสถิติล่าสุดที่จัดทำไว้ในแบบสำรวจกลุ่ม แรงงาน ที่จัดพิมพ์โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของประเทศไทย

หมายเหตุ 2 เพื่อความมุ่งประสงค์ของการอ้างอิง มูลค่าค่าจ้างโดยเฉลี่ยที่กล่าวถึงในหมายเหตุ 1 ข้างต้น สำหรับแต่ละไตรมาสของ ค.ศ. 2004 เป็นดังต่อไปนี้

- 6,754.3 บาท สำหรับไตรมาสแรก
- 6,817.9 บาท สำหรับไตรมาสที่สอง
- 7,014.7 บาท สำหรับไตรมาสที่สาม และ
- 7,073.7 บาท สำหรับไตรมาสที่สี่

2. กิจกรรมที่ต้องใช้เทคโนโลยีหรือความรู้ระดับสูงที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์หรือมนุษยศาสตร์ที่กล่าวถึงในวรรค 1 ข้างต้น หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลธรรมดาอาจไม่สามารถดำเนินการได้โดยไม่มีการใช้เทคโนโลยีหรือความรู้เฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์หรือมนุษยศาสตร์ ซึ่งได้มาโดยการสำเร็จการศึกษาระดับวิทยาลัย (กล่าวคือ ปริญญาตรี) หรือสูงกว่า หรือ โดยการได้ดำเนินกิจกรรมนั้นมาแล้วอย่างน้อย 10 ปี

ตอนที่ 6 ผู้ฝึกสอน

การเข้าเมืองและการพำนักชั่วคราวเป็นระยะเวลา 1 หรือ 3 ปีซึ่งอาจขยายได้ จะต้องให้แก่บุคคลธรรมดาของประเทศ ไทยที่ดำเนินกิจกรรมต่อไปในระหว่างการพำนักชั่วคราวในญี่ปุ่น ภายใต้สถานะการพำนักประเภท "ผู้ฝึกสอน" ซึ่งมี ขอบเขตระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าเมืองและการยอมรับผู้ลี้ภัย

- (เอ) กิจกรรมเพื่อสอนนาฏศิลป์หรือรำพื้นบ้านของไทย
- (บี) กิจกรรมเพื่อสอนดนตรีไทย
- (ซี) กิจกรรมเพื่อสอนการทำอาหารไทย
- (ดี) กิจกรรมเพื่อสอนมวยไทย
- (อี) กิจกรรมเพื่อสอนภาษาไทย หรือ
- (เอฟ) กิจกรรมเพื่อสอนบริการสปาไทย

บี. ข้อผูกพันเฉพาะภายใต้ข้อ 118

การสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยในประเทศไทยอาจได้รับการพิจารณาว่าเทียบเท่ากับการสำเร็จ การศึกษาจากมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยในญี่ปุ่น เพื่อความมุ่งประสงค์ของการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการศึกษา สำหรับการอนุญาตให้เข้าเมืองและพำนักชั่วคราว ภายใต้สถานะการพำนักประเภท "วิศวกร" และ "ผู้เชี่ยวชาญในบริการ ด้านมนุษยศาสตร์/ระหว่างประเทศ" ซึ่งมีขอบเขตตามที่ระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเข้าเมืองและการให้การ ยอมรับผู้ลี้ภัย ทั้งนี้ โดยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการประเมินของหน่วยงานผู้มีอำนาจของประเทศญี่ปุ่นโดยเป็นไปตามกฎหมายญี่ปุ่น

ซี. ประเด็นสำหรับการเจรจาต่อไปภายใต้ข้อ 121

ญี่ปุ่นจะต้องเข้าสู่การเจรจากับประเทศไทย ภายใต้คณะอนุกรรมการว่าด้วยการเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดาที่ จัดตั้งตามข้อ 120 เกี่ยวกับประเด็นดังต่อไปนี้

- (เอ) ความเป็นไปได้ของการยอมรับคนดูแลผู้สูงอายุที่ผ่านการรับรองฝีมือแรงงานเพื่อความมุ่งหมายที่จะให้ได้
ข้อสรุปของการเจรจาภายใน 1 ปี หากเป็นไปได้ แต่ไม่ช้ากว่า 2 ปีหลังจากความตกลงฉบับนี้มีผลใช้บังคับ
และ
- (บี) ความเป็นไปได้ของการยอมรับพนักงานสปาไทยโดยญี่ปุ่น เพื่อความมุ่งหมายที่จะให้ได้ข้อสรุปของการ
เจรจาไม่ช้ากว่า 2 ปี หลังจากความตกลงฉบับนี้มีผลใช้บังคับ

ส่วนที่ 2

ข้อผูกพันเฉพาะของประเทศไทย

เอ. ข้อผูกพันเฉพาะภายใต้ข้อ 117

ประเทศไทยอาจกำหนดให้บุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นที่ต้องการเข้าเมืองและทำนักชั่วคราวภายใต้ข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ระบุในแต่ละตอนของส่วนนี้ ต้องได้รับการตรวจลงตราที่เหมาะสมก่อนการเข้าเมือง

เว้นแต่จะระบุไว้เป็นอย่างอื่น ตอนที่ 1 ถึง 6 จะใช้กับทุกสาขา/กิจกรรม ยกเว้น 39 อาชีพที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำงาน พ.ศ. 2522 (ค.ศ. 1979)

ตอนที่ 1

นักธุรกิจที่พำนักระยะสั้น

สำหรับสาขาหรือสาขาย่อยที่ประเทศไทยรับข้อผูกพันเฉพาะหมวดการจัดตั้งทางพาณิชย์หรือการให้บริการโดยบุคคลธรรมดาภายใต้ข้อ 77 และสำหรับทุกสาขาการผลิต บุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นที่ได้รับการตรวจลงตราประเภทผู้ที่ไม่ใช่ผู้ย้ายถิ่นที่อยู่และประสงค์จะพำนักในประเทศไทยเพื่อความมุ่งประสงค์ของการเข้าร่วมการประชุมหรือติดต่อทางธุรกิจ การทำสัญญาขายหรือซื้อสินค้าหรือบริการ การเยี่ยมชมสถานที่ประกอบธุรกิจ หรือกิจกรรมอื่นที่คล้ายกัน และเข้าเมืองด้วยความมุ่งประสงค์ที่จะจัดตั้งทางพาณิชย์ในประเทศไทย ในกรณีที่เกิดกรณีดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชนทั่วไปหรือการให้บริการ จะต้องได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองและทำนักชั่วคราว และได้รับใบอนุญาตทำงาน เมื่อยื่นคำขอ สำหรับระยะเวลาแรกไม่เกิน 90 วัน และระยะเวลาดังกล่าวอาจขยายได้ถึง 1 ปี จากวันที่เดินทางมาถึง โดยมีเงื่อนไขว่าได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกรมการจัดหางาน ภายใต้พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 (ค.ศ. 1978) และโดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ภายใต้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 (ค.ศ. 1979)

ตอนที่ 2

ผู้โอนย้ายภายในกิจการ

1. สำหรับสาขาหรือสาขาย่อยที่ประเทศไทยรับข้อผูกพันเฉพาะหมวดการจัดตั้งทางพาณิชย์หรือการให้บริการโดยบุคคลธรรมดาภายใต้ข้อ 77 และสำหรับทุกสาขาการผลิต บุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นที่เป็นลูกจ้างในระดับผู้จัดการหรือผู้บริหาร หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางของนิติบุคคลของญี่ปุ่น และเป็นผู้ที่ถูกโอนย้ายมาเป็นการชั่วคราวสำหรับการให้บริการผ่านการจัดตั้งทางพาณิชย์ในประเทศไทย จะต้องได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองและทำนักชั่วคราวสำหรับระยะเวลาแรกไม่เกิน 1 ปี จากวันที่เดินทางมาถึง โดยมีเงื่อนไขว่า

- (เอ) บุคคลธรรมดาดังกล่าวได้ถูกจ้างโดยนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องนอกประเทศไทยเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 1 ปี ก่อนวันที่บุคคลนั้นได้ยื่นคำขอสำหรับการเข้าเมือง
- (บี) บุคคลดังกล่าวต้องได้รับการตรวจลงตราประเภทผู้ที่ไม่ใช่ผู้ย้ายถิ่นที่อยู่ และ
- (ซี) ได้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ภายใต้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง

2. การทำนักชั่วคราวที่กล่าวถึงในวรรค 1 ข้างต้น อาจขยายได้อีก 3 ครั้งๆ ละไม่เกิน 1 ปี

3. ใบอนุญาตทำงานสำหรับระยะเวลาแรก 1 ปี จะต้องออกให้แก่บุคคลดังกล่าว เมื่อยื่นคำขอ และระยะเวลาดังกล่าวอาจขยายได้เป็นรายปี เป็นเวลาทั้งหมดไม่เกิน 4 ปี โดยขึ้นอยู่กับการตรวจพิสูจน์การจ้างงานกับนายจ้างเดิม และการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย (กล่าวคือ พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวและกฎหมายแรงงานอื่นๆ)

4. สำนักงานสาขาหรือธุรกิจในเครือของนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 3 ล้านบาทต่อชาวต่างชาติแต่ละคน ทั้งนี้ จำนวนโดยรวมของชาวต่างชาติจำกัดอยู่ที่ 10 คนต่อ 1 บริษัท

หมายเหตุ

- (เอ) คำว่า "ผู้จัดการ" ได้รับการนิยามว่า บุคคลธรรมดาภายในองค์กรที่
 - (หนึ่ง) โดยหลัก อำนาจการองค์กร หรือแผนก หรือฝ่ายขององค์กร กำกับดูแลและควบคุมงานของผู้ควบคุมดูแล ผู้ประกอบวิชาชีพ หรือพนักงานด้านการจัดการอื่น มีอำนาจหน้าที่ในการว่าจ้างและให้ออก หรือเสนอแนะการว่าจ้างและให้ออก หรือการตัดสินใจด้านบุคลากรอื่นๆ (อาทิ การเลื่อนตำแหน่งหรือการอนุญาตให้ลา) และใช้อำนาจหน้าที่ตามดุลพินิจในการดำเนินงานวันต่อวัน และ
 - (สอง) ไม่รวมถึงผู้กำกับดูแลงานต้นทาง เว้นแต่ลูกจ้างที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลเป็นผู้ประกอบวิชาชีพและไม่รวมถึงลูกจ้างที่ปฏิบัติงานที่จำเป็นสำหรับการให้บริการเป็นหลัก
- (บี) คำว่า "ผู้บริหาร" ได้รับการนิยามว่า บุคคลธรรมดาภายในองค์กรที่โดยหลัก อำนาจการด้านการจัดการองค์กร กำหนดเป้าหมายและนโยบายขององค์กร มีอิสระอย่างกว้างขวางในการตัดสินใจ และได้รับเพียงการกำกับดูแลหรือคำสั่งทั่วไปจากผู้บริหารในระดับสูงกว่า คณะกรรมการบริหารหรือผู้ถือหุ้นของธุรกิจ ผู้บริหารจะไม่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการอย่างแท้จริงโดยตรง
- (ซี) คำว่า "ผู้เชี่ยวชาญ" ได้รับการนิยามว่า บุคคลธรรมดาภายในองค์กรผู้มีความรู้ในระดับความเชี่ยวชาญที่ต่อเนื่องขั้นสูง และเป็นผู้มีความรู้ที่เป็นกรรมสิทธิ์เกี่ยวกับการให้บริการ อุปกรณ์การทำวิจัย เทคนิค หรือการจัดการขององค์กร

ตอนที่ 3 นักลงทุน

1. สำหรับสาขาหรือสาขาย่อยที่ประเทศไทยรับข้อผูกพันเฉพาะในหมวดการจัดตั้งทางพาณิชย์ หรือการให้บริการโดยบุคคลธรรมดาภายใต้ข้อ 77 และสำหรับทุกสาขาการผลิต

- (เอ) บุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นที่กำลังจะลงทุนหรือได้ลงทุนในพื้นที่ ตามที่นิยามไว้ในวรรค (บี) ของข้อ 73 หรือวรรค (เอ) ของข้อ 91 ของประเทศไทย หรือ
- (บี) บุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นที่เป็นผู้แทนหรือลูกจ้างของนิติบุคคลของญี่ปุ่นที่กำลังลงทุนหรือได้ลงทุนในพื้นที่ของประเทศไทย ยกเว้น
 - (หนึ่ง) ผู้แทนหรือลูกจ้างของสำนักงานสาขาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของญี่ปุ่นของนิติบุคคลของประเทศที่ไม่ใช่คู่ภาคี

- (สอง) สำหรับทุกสาขาการผลิต ผู้แทนหรือลูกจ้างของนิติบุคคลของญี่ปุ่นที่เป็นเจ้าของหรือควบคุมโดยบุคคลของประเทศที่ไม่ใช่คู่ภาคี และไม่มีการดำเนินธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญในญี่ปุ่น หรือ
- (สาม) สำหรับทุกสาขาในภาคบริการ ผู้แทนหรือลูกจ้างของนิติบุคคลของญี่ปุ่น ซึ่งเป็นเจ้าของหรือควบคุมโดยบุคคลของประเทศที่ไม่ใช่คู่ภาคี ในกรณีประโยชน์ของบทที่ 7 ที่ให้แก่นิติบุคคลดังกล่าวโดยเป็นไปตามข้อ 87 ถูกปฏิเสธ

จะต้องได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองและพำนักชั่วคราว ในระยะเวลาแรกไม่เกิน 90 วัน และอาจขยายได้ถึง 1 ปีจากวันที่เดินทางมาถึง โดยมีเงื่อนไขว่าบุคคลดังกล่าวได้รับการตรวจลงตราประเภทผู้ที่ไม่ใช่ผู้ย้ายถิ่นที่อยู่ และประสงค์จะพำนักในประเทศไทย เพื่อความมุ่งประสงค์ของกิจกรรมการลงทุน และได้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ภายใต้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง

2. ใบอนุญาตทำงานจะต้องออกให้แก่บุคคลดังกล่าวด้วย เมื่อมีการยื่นคำขอ ในระยะเวลาแรกไม่เกิน 90 วัน และระยะเวลาดังกล่าวอาจขยายได้ถึง 1 ปีจากวันที่เดินทางมาถึง โดยมีเงื่อนไขว่าได้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกรมการจัดหางาน ภายใต้พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว

ตอนที่ 4

บุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นผู้ซึ่งให้บริการวิชาชีพ

ไม่มีข้อผูกพัน

ตอนที่ 5

บุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นผู้ซึ่งดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจที่ต้องใช้เทคโนโลยีและความรู้ระดับสูง หรือที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะทางที่เป็นส่วนหนึ่งของสาขาเฉพาะของอุตสาหกรรม บนพื้นฐานของสัญญา ส่วนบุคคลกับองค์กรสาธารณะหรือเอกชนในประเทศไทย

1. สำหรับสาขาย่อยต่อไปนี้

- (เอ) บริการให้คำปรึกษาที่เกี่ยวกับการติดตั้งฮาร์ดแวร์ของคอมพิวเตอร์ (ซี พี ซี 84100)
- (บี) บริการเกี่ยวกับการใช้ซอฟต์แวร์ (ซี พี ซี 84210+84220+84230+84240+84250)
- (ซี) บริการการจัดการข้อมูล (ไม่รวมถึงบริการที่ให้ผ่านทางโครงข่ายโทรคมนาคมสาธารณะ) (ซี พี ซี 84310+84320+84330+84390)
- (ดี) บริการเกี่ยวกับฐานข้อมูล (ไม่รวมถึงบริการที่ให้ผ่านทางโครงข่ายโทรคมนาคมสาธารณะ) (ซี พี ซี 84400)
- (อี) บริการคอมพิวเตอร์อื่นๆ บริการฝึกอบรมซอฟต์แวร์สำหรับพนักงานของลูกค้า (ส่วนหนึ่งของ ซี พี ซี 84900)
- (เอฟ) บริการการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการทั่วไป (ซี พี ซี 86501)
- (จี) บริการด้านวิศวกรรม (ซี พี ซี 86721 ถึง 86727+ 86729) (ไม่รวมถึงวิศวกรรมโยธา)
- (เฮช) บริการโรงแรมที่พัก (ซี พี ซี 64110) และ
- (ไอ) บริการร้านอาหาร (ซี พี ซี 64210)

บุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นที่ถูกว่าจ้างภายใต้สัญญาการจ้างงานโดยนิติบุคคลในประเทศไทย และได้รับการตรวจลงตราประเภทผู้ที่ไม่ใช่ผู้ย้ายถิ่นที่อยู่จะต้องได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองและพำนักชั่วคราว ในระยะเวลาช่วงแรกไม่เกิน 90 วันหรือระยะเวลาตามสัญญาการจ้างงาน แล้วแต่อย่างใดที่น้อยกว่า และใบอนุญาตทำงาน เมื่อมีการยื่นคำขอ สำหรับระยะเวลาดังกล่าว โดยมีเงื่อนไขว่าได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกรมการจัดหางาน ภายใต้พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว และโดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ภายใต้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง

2. นิติบุคคลที่กล่าวถึงในวรรค 1 ข้างต้น ต้องจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดภายใต้กฎหมายไทย และดำเนินธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญในประเทศไทย และมีเงินทุนที่ชำระแล้วอย่างน้อย 2 ล้านบาทต่อชาวต่างชาติแต่ละคนที่จ้าง จำนวนรวมของชาวต่างชาติทั้งหมดจำกัดอยู่ที่ 10 คนต่อ 1 บริษัท

3. ข้อผูกพันเฉพาะภายใต้ตอนนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขดังต่อไปนี้ และในกรณีที่เกี่ยวข้อง เงื่อนไขที่อยู่ในตารางข้อผูกพันเฉพาะของประเทศไทยภายใต้บทที่ 7

- (เอ) บุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องได้ทำตามข้อบังคับที่กำหนดไว้สำหรับ “ผู้เชี่ยวชาญ” ภายใต้หมายเหตุนั้นของตอนที่ 2 และได้ดำเนินการที่เกี่ยวข้องมาแล้วเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปีก่อนวันที่ยื่นคำขอสำหรับการอนุญาต
- (บี) บุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องต้องมีคุณสมบัติทางการศึกษาและประสบการณ์ทางวิชาชีพที่จำเป็นตามที่ระบุสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- (ซี) ต้องมีการจัดทำสัญญาจ้างงานสำหรับการให้บริการที่เกี่ยวข้อง โดยไม่มีการให้สิทธิที่จะประกอบวิชาชีพในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพที่ได้รับอนุญาตในประเทศไทย

ตอนที่ 6

ผู้มีกสอน

1. สำหรับสาขาย่อยต่อไปนี้

- (เอ) บริการการศึกษาของโรงเรียนและโรงเรียนนานาชาติ (ไม่รวมถึงบริการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาอื่นๆ) (ส่วนหนึ่งของ ซี พี ซี 9219+ ซี พี ซี 9221+9222)
- (บี) บริการการศึกษาสายเทคนิคและอาชีวะ (ซี พี ซี 9223+9224)
- (ซี) บริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา (ซี พี ซี 923)
- (ดี) บริการการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพ และ/หรือ หลักสูตรระยะสั้น (ซี พี ซี 92400) และ
- (อี) บริการการศึกษาอื่นๆ (ซี พี ซี 92900)

บุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นที่ได้รับเชิญ หรือถูกว่าจ้างโดยสถาบันการศึกษาที่จัดตั้งและจดทะเบียนอย่างถูกต้องในประเทศไทย และได้รับการตรวจลงตราประเภทผู้ที่ไม่ใช่ผู้ย้ายถิ่นที่อยู่ จะต้องได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองและพำนักชั่วคราว ในระยะเวลาแรกไม่เกิน 6 เดือนจากวันที่เดินทางมาถึง หรือระยะเวลาของการจ้างงาน แล้วแต่อย่างใดที่น้อยกว่า และใบอนุญาตทำงาน เมื่อมีการยื่นคำขอ สำหรับระยะเวลาดังกล่าว โดยมีเงื่อนไขว่าได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกรมการจัดหางาน ภายใต้พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว และโดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ภายใต้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง

2. บุคคลที่กล่าวถึงในวรรค 1 ข้างต้นต้องมีคุณสมบัติและประสบการณ์ที่กำหนดโดยสถาบันการศึกษาที่เชิญหรือว่าจ้างบุคคลดังกล่าว และกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย ในกรณีที่เกี่ยวข้อง

3. ในกรณีที่เกี่ยวข้อง เงื่อนไขในตารางข้อผูกพันเฉพาะของประเทศไทยภายใต้บทที่ 7 จะใช้บังคับ ทั้งนี้ ต้องมีการจัดทำสัญญาจ้างงานสำหรับการให้บริการที่เกี่ยวข้อง โดยไม่มีการให้สิทธิที่จะได้รับใบประกอบวิชาชีพครูในประเทศไทย

บี. ข้อผูกพันเฉพาะภายใต้ข้อ 118

1. การยื่นคำขอสำหรับใบอนุญาตทำงานและการตรวจลงตรา

ไม่กำหนดให้ต้องมีหลักฐานการขอรับการตรวจลงตรา เมื่อผู้ว่าจ้างยื่นคำขอสำหรับใบอนุญาตทำงานในประเทศไทย ภายใต้มาตรา 8 ของพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว และในสภาวะการณ์ปกติ ไม่กำหนดให้ต้องมีหลักฐานการยื่นคำขอใบอนุญาตทำงานภายใต้มาตรา 8 ของพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว เมื่อบุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นยื่นคำขอสำหรับการตรวจลงตราประเภทผู้ที่ไม่ใช่ผู้ย้ายถิ่นที่อยู่ บี ในญี่ปุ่น

2. การเข้าถึงศูนย์การให้บริการแบบจุดเดียวสำหรับการตรวจลงตราและใบอนุญาตทำงาน

(เอ) (หนึ่ง) ผู้โอนย้ายภายในกิจการญี่ปุ่นของสำนักงานสาขา หรือธุรกิจในเครือที่นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 3 ล้านบาท

(สอง) บุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นที่ได้รับการว่าจ้างภายใต้สัญญาจ้างงานโดยองค์การสาธารณะหรือเอกชนที่ได้จดทะเบียนและดำเนินธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญในประเทศไทย ที่มีเงินทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วทั้งหมดไม่น้อยกว่า 2 ล้านบาท และ

(สาม) นักลงทุนญี่ปุ่นที่มีเงินทุนที่ชำระแล้วทั้งหมดอย่างน้อยที่สุด 2 ล้านบาท

จะสามารถเข้าถึงศูนย์การให้บริการแบบเบ็ดเสร็จสำหรับการตรวจลงตราและใบอนุญาตทำงาน

(บี) เพื่อให้ได้รับอนุญาตสำหรับการทำนักชั่วคราวและใบอนุญาตทำงาน บุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นภายใต้ประเภทบุคคลข้างต้น จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านเอกสารของประเทศไทย ตามที่ได้บอกกล่าวให้ญี่ปุ่นทราบเป็นครั้งคราว

3. ข้อกำหนดเรื่องรายได้

ประเทศไทยจะต้องไม่กำหนดให้การต้องมีรายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อเดือนเป็นเงื่อนไขสำหรับการอนุญาตให้ขยายเวลาพำนักชั่วคราวแก่บุคคลธรรมดาของญี่ปุ่น

หมายเหตุ จำนวนเงินที่กล่าวถึงในวรรค 2 และวรรค 3 อาจขึ้นอยู่กับการทบทวนภายใต้คณะอนุกรรมการว่าด้วยการเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดาที่จัดตั้งขึ้นภายใต้ข้อ 120 ตามที่จำเป็น เพื่อให้สะท้อนถึงการปรับเปลี่ยนที่เหมาะสมตามระดับเงินเฟ้อหรือเงินฝืด

ซี. ประเด็นสำหรับการเจรจาต่อไปภายใต้ข้อ 121

ประเทศไทยจะต้องเข้าสู่การเจรจากับญี่ปุ่น ภายใต้คณะอนุกรรมการว่าด้วยการเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดาที่จัดตั้งขึ้นตามข้อ 120 ในประเด็นต่อไปนี้

- (เอ) ข้อกำหนดเรื่องการเข้าเมืองเกี่ยวกับการจ้างคนไทยสี่คนต่อชาวต่างชาติแต่ละคนในการอนุญาตให้พำนัก โดยมุ่งให้ผ่อนผันข้อบังคับดังกล่าว เพื่อความมุ่งหมายที่จะให้ได้ข้อสรุปของการเจรจาไม่ช้ากว่า 3 ปีหลังจากความตกลงฉบับนี้มีผลใช้บังคับ
- (บี) ข้อจำกัดด้านปริมาณที่กำหนดให้จ้างชาวต่างชาติได้มากที่สุด 10 คนต่อ 1 บริษัท เป็นข้อกำหนดสำหรับการออกใบอนุญาตทำงาน โดยมุ่งให้ผ่อนผันข้อบังคับดังกล่าว เพื่อความมุ่งหมายที่จะให้ได้ข้อสรุปของการเจรจาไม่ช้ากว่า 2 ปีหลังจากความตกลงฉบับนี้มีผลใช้บังคับ
- (ซี) ความเป็นไปได้ของการลดระดับข้อกำหนดสำหรับบุคคลธรรมดาของญี่ปุ่นที่ประสงค์จะโอนย้ายจากองค์การสาธารณะหรือเอกชนของญี่ปุ่นมายังสำนักงานสาขาหรือธุรกิจในเครือของตนในประเทศไทย เพื่อความมุ่งหมายที่จะให้ได้ข้อสรุปของการเจรจาไม่ช้ากว่า 2 ปีหลังจากความตกลงฉบับนี้มีผลใช้บังคับ และ
- (ดี) ความเป็นไปได้ของการอำนวยความสะดวกยิ่งขึ้นและการเร่งรัดขั้นตอนการแจ้งต่อกระทรวงแรงงานภายใต้มาตรา 7 ของพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว เพื่อความมุ่งหมายที่จะให้ได้ข้อสรุปของการเจรจาไม่เกิน 1 ปีหลังจากความตกลงฉบับนี้มีผลใช้บังคับ

หมายเหตุ ไม่มีสิ่งใดใน ซี จะเป็นการตัดสินล่วงหน้าว่าบทใดในความตกลงฉบับนี้จะรวมผลการเจรจาดังกล่าวเข้าเป็นส่วนหนึ่ง หากมี

ดี. ข้อผูกพันเฉพาะที่เกี่ยวกับการรับรองของ เอ็น เอส เอส ในฐานะผู้ประกอบการอาหารไทย ที่กล่าวถึงในอนุวรรค 1 (ซี) (หนึ่ง) ของตอนที่ห้า ของ เอ ของส่วนที่ 1 ของภาคผนวกนี้

1. เมื่อมีการร้องขอ ประเทศไทยจะต้องติดต่อโดยผ่านทางทางการทูตแก่ญี่ปุ่นซึ่งรายชื่อของบุคคลที่ได้รับการรับรองจาก เอ็น เอส เอส ในฐานะผู้ประกอบการอาหารไทย และต้องการทำงานในญี่ปุ่น พร้อมรูปถ่าย

2. ในกรณีของการปรับเปลี่ยนข้อกำหนดสำหรับการได้รับการรับรองของ เอ็น เอส เอส ในฐานะผู้ประกอบการอาหารไทย ประเทศไทยจะต้องแจ้งล่วงหน้าแก่ญี่ปุ่นผ่านทางทางการทูตเกี่ยวกับข้อกำหนดที่ปรับเปลี่ยนดังกล่าว

สรุปผลการอภิปรายสาธารณะเรื่อง “การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา ภายใต้ JTEPA” ครั้งที่ ๑ *

กรมเอเชียตะวันออก ร่วมกับคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัด
อภิปรายสาธารณะเรื่อง การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาภายใต้ JTEPA เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์
๒๕๕๒ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๓๐ น. ณ หอประชุมศรีบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วน
หนึ่งของการดำเนินการภายใต้ความตกลง JTEPA และตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่ง
รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมจากทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ผู้มีส่วนได้ส่วน
เสีย และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ประมาณ ๑๐๐ คน สรุปสาระสำคัญการอภิปราย ดังนี้

๑. ภาคแรก การให้ข้อมูลเบื้องต้นโดยภาครัฐ

๑.๑ ผู้แทนกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (นาย
รณรงค์ พูลพิพัฒน์) ให้ข้อมูลถึงหลักการทั่วไปของการเปิดเสรีภาคบริการตามองค์การการค้าโลก
กำหนดไว้ โดยประกอบด้วย ๔ หมวด (mode) การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดานั้นจะเกี่ยวข้องกับ
หมวด ๓ การจัดตั้งทางพาณิชย์ (นิติบุคคล) และหมวด ๔ การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา การ
เปิดเสรีภาคบริการหมวด ๔ เป็นเรื่องที่อ่อนไหวมากเพราะจะเชื่อมโยงเข้ากับเรื่องการแข่งขันของ
คนชาติ ประเทศส่วนใหญ่รวมทั้งญี่ปุ่นจึงไม่พร้อมจะเปิดเสรีภายใต้องค์การการค้าโลก ดังนั้น
นับว่าเป็นโอกาสดีของไทยที่ได้เปิดเสรีภาคบริการกับญี่ปุ่นภายใต้ความตกลง JTEPA ในหลาย
สาขาอาชีพ เป็นการขยายตลาดการทำงานของคนไทยในต่างประเทศ ซึ่งในภาพรวมญี่ปุ่นเปิด
ตลาดให้ไทยมากกว่า (ญี่ปุ่นเปิดไม่น้อยกว่า ๑๓๕ สาขา / ไทยเปิด ๒๔ สาขา)

๑.๒ ผู้แทนกรมเอเชียตะวันออก (นายเชิดชาย ไร่ไววิทย์) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ
ภาพรวมของความตกลง JTEPA และข้อบทความตกลงที่เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา
ได้แก่ การเปิดเสรีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตเข้าเมืองและการอนุญาตให้ทำงานที่ได้ตกลง
กันไปแล้ว การอำนวยความสะดวกของการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาของทั้งสองฝ่าย การยอมรับ
มาตรฐานร่วมกัน พันธกรณีที่กำหนดว่าต้องเจรจาต่อไปทั้ง ๖ เรื่อง การดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา
กลไกในการดำเนินการ รวมทั้งแผนงานและกรอบเวลาในการดำเนินการในช่วงต่อไปตามที่
เสนอในกรอบการเจรจา

๑.๓ ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข (นพ. ธเรศ กรัษนัยรวิวงศ์) ให้ข้อมูล
เกี่ยวกับสถานะปัจจุบันของตลาดคนดูแลผู้สูงอายุว่า ญี่ปุ่นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วซึ่งจะมีความ
ต้องการคนดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมาก แรงงานไทยมีทักษะฝีมือและทักษะด้านการให้บริการสูง เป็น
ที่นิยมของต่างประเทศโดยเฉพาะญี่ปุ่น แต่ไทยยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการและ

*ที่มา : กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ

มาตรฐานของตลาดญี่ปุ่นได้มากขึ้นเนื่องจากยังมีผู้สนใจเรียนน้อยและยังขาดการอบรมด้านภาษา อีกทั้งอัตราค่าจ้างคนดูแลผู้สูงอายุในญี่ปุ่นต่ำ ไม่ดึงดูดนัก นอกจากนี้ไทยมีประเทศคู่แข่ง ได้แก่ ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย ซึ่งได้เริ่มส่งคนดูแลผู้สูงอายุเข้าไปทำงานที่ญี่ปุ่นแล้ว

๑.๔ ผู้แทนกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน (นางสาวอารียา โรจนวิถิติ) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพนักงานสปาว่า สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่นยังไม่ยอมรับวิชาชีพสปาไทยโดยอ้างว่า ญี่ปุ่นมีภูมิปัญญาด้านสปาเช่นกัน (น้ำพุร้อน onsen) จึงไม่สามารถแยกแยะได้ชัดเจน อีกทั้งยังมีความล่อแหลมกับการขายบริการทางเพศ และเกี่ยวข้องกับร่างกายมนุษย์ จึงต้องผ่านการรับรองจากกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานจึงร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขและภาคเอกชนจัดทำหลักสูตรและกำหนดมาตรฐานให้เป็นสากล ทำให้ญี่ปุ่นเริ่มยอมรับมากขึ้น แต่ก็ยังคงเท่าที่เดิม โดยอ้างว่าการนวดเป็นอาชีพสงวนสำหรับคนตาบอด และต้องสอบผ่านมาตรฐานของญี่ปุ่นและสื่อสารภาษาญี่ปุ่นได้ด้วย ในปัจจุบันพนักงานสปาไทยในญี่ปุ่นส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่เป็นคู่สมรสของชาวญี่ปุ่นซึ่งสามารถทำงานในญี่ปุ่นได้ด้วยสถานะการพำนักอื่น แต่ฝีมือการทำงานไม่ได้มาตรฐาน

๑.๕ ผู้แทนกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน (นายสิงหนเดช ชูอำนาจ) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกเรื่องการเข้าเมืองและการอนุญาตให้ทำงาน ซึ่งที่ผ่านมาไทยได้อำนวยความสะดวกให้ชาวญี่ปุ่นอยู่แล้ว เช่น การบริการผ่าน One Stop Service แต่ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่ที่เข้ามาทำงานในไทยจะอยู่ในบริษัทที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนโดย BOI หรือการนิคมแห่งประเทศไทย และเข้าประเทศโดยอาศัยกฎหมายส่งเสริมการลงทุนซึ่งมีความสะดวกมากกว่า ทำให้มีการใช้สิทธิผ่าน JTEPA น้อย

๒. ภาคสอง การอภิปรายและแสดงข้อคิดเห็นเบื้องต้นโดยภาคเอกชนและผู้มีส่วนได้เสีย

๒.๑ ผู้แทนสภาการพยาบาลและสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย (รศ. ดร. ศิริอร สีนุ) ให้ความเห็นว่า ประเทศไทยกำลังขาดแคลนแรงงานทั้งพยาบาลและคนดูแลผู้สูงอายุ ยังไม่สามารถผลิตบุคลากรตามมาตรฐานของญี่ปุ่นได้ และมีความยากลำบากมากในการสอบใบอนุญาตของญี่ปุ่น นอกจากนี้ อัตราค่าจ้างของญี่ปุ่นอาจไม่คุ้มค่า แต่หากสามารถเจรจาให้คนไทยได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมและได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม ก็เห็นว่า เป็นโอกาสและยินดีสนับสนุน

๒.๒ ผู้แทนสมาพันธ์สปาไทย (นายอภิรัชย์ เจียอดิศักดิ์) สนับสนุนการสร้างโอกาสให้คนไทย ขณะนี้ มองว่า ญี่ปุ่นหันมาลงทุนด้านสปาในไทยโดยจ้างแรงงานไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อนักลงทุนไทย แต่ไทยยังไม่มีศักยภาพในการไปลงทุนในญี่ปุ่นและกฎหมายการลงทุนเรื่องสปาที่ญี่ปุ่นยังไม่ชัดเจน จึงยังมีความไม่เท่าเทียมกันอยู่ อีกทั้ง การลงทุนของญี่ปุ่นไม่ทำให้

เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพราะญี่ปุ่นไม่ได้นำสปรูปแบบญี่ปุ่น (ออนเซน) มาลงทุน ส่วนการส่งพนักงานสปาไปทำงานในต่างประเทศนั้นไทยมีศักยภาพและได้เริ่มส่งไปแล้วในบางประเทศ

๒.๓ ผู้แทนสมาคมสปาไทย (นางจรัสศรี สุวรรณธรรม) เห็นว่า ไทยยังขาดบุคลากร / พนักงานสปาที่มีคุณภาพจริง ๆ เพราะระบบการรับรองยังมีช่องว่างของกฎหมายและข้อกำหนด ต้องคำนึงถึงมาตรการควบคุมมาตรฐานและคุณภาพให้มากขึ้นก่อน และหลังจากสามารถส่งพนักงานสปาไปได้แล้วต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในแง่สวัสดิภาพของพนักงานสปา ปัญหาอีกเรื่องหนึ่งคือไทยยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองการใช้ชื่อ "สปา" ทำให้มีธุรกิจที่แอบอ้างนำชื่อไปใช้โดยไม่ได้รับการรับรองจากกระทรวงสาธารณสุข

๒.๔ ผู้แทนโครงการรณรงค์เพื่อแรงงานไทย (นางจรรยา ยิ้มประเสริฐ) ให้ความเห็นที่ปัจจุบันรูปแบบของการส่งคนไปทำงานในต่างประเทศที่ส่วนใหญ่ผ่านบริษัทจัดหางานนั้นไม่มีความชัดเจนและนำไปสู่การแอบแฝงของธุรกิจค้ามนุษย์ ขอให้ภาครัฐพัฒนาระบบการจัดส่งโดยยกเลิกบริษัทจัดหางานและให้ดำเนินการโดยรัฐต่อรัฐซึ่งสามารถตรวจสอบได้เท่านั้น และขอให้ประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมถึงประชาชนทุกระดับ ป้องกันการหลอกลวงของกระบวนการค้ามนุษย์ รวมทั้ง ให้ความรู้แก่ประชาชนด้านการบริหารเงินด้วย

๒.๕ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย (นางชลภัสสรณ์ อาริย์วัฒน์) ไม่สนับสนุนเรื่องนี้ เพราะไทยไม่พร้อมในการส่งคนดูแลผู้สูงอายุและพนักงานสปาไปญี่ปุ่น จึงควรเตรียมความพร้อมในไทยให้ดีกว่าก่อน โดยเฉพาะการควบคุมคุณภาพของบุคลากร ป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศ และเห็นว่า การรับผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นเข้ามาพำนักในประเทศไทย โดยฝ่ายไทยให้บริการเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ จะเป็นประโยชน์กว่า

๓. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เข้าร่วมการอภิปราย

๓.๑ ผู้แทนสมาคมพยาบาลอาสาสมัครแห่งประเทศไทย ให้ความเห็นที่ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยเริ่มจากการประกันคุณภาพ การติดตามผล และการคุ้มครองแรงงาน

๓.๒ ผู้แทนสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ให้ความเห็นที่ในการพัฒนาบุคลากร ควรส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรง

๓.๓ ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ชี้แจงว่า ยังมีข้อจำกัดทางกฎหมายในการควบคุมสถานบริการ แต่ก็มีสถานบริการที่ดีจำนวนมาก และให้ข้อสังเกตว่าการรับผู้สูงอายุต่างชาติเข้ามาใช้บริการทางการแพทย์ของไทยก็เท่ากับเป็นการบริโภคทรัพยากรทางการแพทย์ของไทยมาก จึงต้องคำนึงถึงความสมดุลด้วย

การประกอบธุรกิจในประเทศญี่ปุ่น (ฉบับปฏิบัติ) *

ภายหลังรัฐบาลไทยและรัฐบาลญี่ปุ่นได้ร่วมลงนามในความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ Japan - Thailand Economic Partnership Agreement (JTEPA) เมื่อเดือน เมษายน 2550 และมีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่ พฤศจิกายน 2550 นั้น

กฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆเริ่มผ่อนคลาย เพื่อส่งเสริมให้เกิดการค้าการลงทุนระหว่าง SMEs ไทย-ญี่ปุ่นมากขึ้น สำหรับ SMEs ไทยที่มีภูมิลำเนาประกอบธุรกิจ ต้องการลงทุน จัดทะเบียนจัดตั้งองค์กรธุรกิจ และดำเนินธุรกิจในประเทศญี่ปุ่น ประเด็นสำคัญที่ควรทราบเบื้องต้นมีดังนี้

1. การเดินทางเข้าประเทศ
2. การจัดตั้งองค์กรธุรกิจ
3. ระบบภาษีอากร
4. กฎหมายแรงงาน
5. การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

แต่ในทางปฏิบัติ ภายหลังจากเดินทางเข้าประเทศญี่ปุ่นแล้ว ในการดำเนินการจัดตั้งบริษัทหรือองค์กรธุรกิจ ผู้ประกอบการ SMEs นอกจากศึกษาข้อมูลเบื้องต้นแล้ว เพื่อให้เกิดความแน่นอนและถูกต้องตามกระบวนการ และเนื่องจากเอกสารต่างๆ และการกรอกเอกสารยังคงต้องใช้ภาษาญี่ปุ่น ดังนั้นอาจคิดต่อว่าจ้างที่ปรึกษา บริษัทบัญชี หรือสำนักงานกฎหมายในญี่ปุ่น เพื่อเป็นที่ปรึกษาดำเนินการจัดตั้งบริษัทจนเสร็จสิ้นกระบวนการ ซึ่งต้องจัดเตรียมค่าใช้จ่ายประมาณ 100,000 – 200,000 เยน หรือตามแต่ตกลง

การเดินทางเข้าประเทศญี่ปุ่น

การเดินทางเข้าประเทศญี่ปุ่น ต้องมีหนังสือเดินทางที่ยังมีอายุใช้งานเกิน 6 เดือน และทำการยื่นขอวีซ่า (VISA) ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเดินทางเข้าประเทศญี่ปุ่น

วีซ่า (VISA) เป็นการรับรองในการเดินทางเข้าประเทศ ที่ได้รับล่วงหน้าจากหน่วยงานราชการญี่ปุ่นที่ตั้งในต่างประเทศ สำหรับประเทศไทยสามารถขอ VISA ได้ ณ ฝ่ายกงสุล สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย ถ. วิทยุ กรุงเทพฯ <http://www.th.emb-japan.go.jp/th/embassy/map.htm> หรือสถานกงสุลใหญ่ญี่ปุ่นประจำจังหวัดเชียงใหม่ <http://www.th.emb-japan.go.jp/th/embassy/chiangmai.htm> โดยโปรดเตรียมเอกสารประกอบและค่าธรรมเนียมให้พร้อม

*ที่มา : ฝ่ายส่งเสริมนโยบายและความร่วมมือต่างประเทศ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง

สำหรับ SMEs ไทยที่ต้องการเข้าประเทศญี่ปุ่นเพื่อดำเนินการจัดตั้งบริษัท หรือจัดตั้งองค์กรธุรกิจในประเทศญี่ปุ่น อาจขอวีซ่าประเภทพำนักระยะสั้น อาทิ ท่องเที่ยว ฐาน หรือการติดต่อธุรกิจ ก่อน จากนั้นจึงค่อยดำเนินการเปลี่ยนสถานภาพการพำนักในภายหลัง

การอยู่อาศัยในประเทศญี่ปุ่น

เมื่อเดินทางเข้าในประเทศญี่ปุ่นแล้ว โปรดทำ**ตราประทับ (อิงกิ้ง)** เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นในการติดต่อราชการ การกรอกเอกสารคำร้องใดๆ ซึ่งสามารถหาทำได้ทั่วไปในประเทศญี่ปุ่น ส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้โซนสถานที่ราชการ หรือแบบตราประทับด่วนซึ่งหาได้ตามห้างสรรพสินค้าทั่วไป

ต่อจากนั้น ผู้ประกอบการต้องมีชื่อในที่อยู่อาศัยถาวรที่ไม่ใช่โรงแรม โดยทำการติดต่อบริษัทนายหน้าเพื่อทำการเช่าห้องพัก Apartment หรือ Mansion ซึ่งต้องเตรียมเสียค่าใช้จ่าย ณ วันเซ็นสัญญา ประมาณ 5-6 เท่า ของค่าเช่าต่อเดือน (ให้เจ้าบ้าน + ให้นายหน้า + ค่ามัดจำ) อัตราค่าเช่าขึ้นอยู่กับสถานที่อายุหรือสภาพอาคาร ขนาดห้องพัก สิ่งอำนวยความสะดวก ฯลฯ เช่น ในเขตโตเกียว อัตราเฉลี่ยตั้งแต่ 100,000 เยนต่อเดือนขึ้นไป และในสัญญาส่วนใหญ่เจ้าบ้านมักจะบังคับให้อยู่อาศัยไม่น้อยกว่า 1 ปี แต่สำหรับผู้ประกอบการที่ไม่แน่ใจในอนาคตของธุรกิจ อาจทำการหาห้องเช่า (รูปแบบสัญญาและการอยู่อาศัยคล้าย Service Apartment) ที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายดังกล่าวล่วงหน้า แต่ค่าเช่ารายเดือนจะสูงกว่า

สถานภาพการอยู่อาศัย เกิดขึ้นเมื่อชาวต่างชาติได้รับอนุญาตให้พักอาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จะทำให้ชาวต่างชาติสามารถประกอบกิจกรรมตามพระราชบัญญัติ นั่นคือชาวต่างชาติจะต้องไม่เข้าร่วมในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ที่มีกิจกรรมที่ได้รับอนุญาตโดยสถานภาพการอยู่อาศัยของตนซึ่งสถานภาพการอยู่อาศัยต้องสอดคล้องกับการลงทุนในญี่ปุ่น รวมถึงกิจกรรมที่ได้รับอนุญาตสำหรับในแต่ละสถานภาพ

สถานภาพการพักอาศัยระยะสั้นของผู้เดินทางชั่วคราว เช่น การท่องเที่ยว การดูงาน การติดต่อธุรกิจ ไม่สามารถทำกิจกรรมที่เป็นการทำงานได้ สำหรับกิจกรรมการวิจัยตลาด หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่จัดเตรียมสำหรับการลงทุน และการเริ่มต้นทำธุรกิจ จะขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่ได้รับอนุญาตของการพักอาศัย ซึ่งได้แก่ 90 วัน 30 วัน และ 15 วัน

การขึ้นทะเบียนคนต่างด้าว

คนต่างชาติที่พักอาศัยในประเทศญี่ปุ่นนานกว่าระยะเวลาที่กำหนดต้องขึ้นทะเบียนคนต่างด้าว การขึ้นทะเบียนนี้เพื่อใช้ในการบริหารควบคุมการเข้าออกเมือง ซึ่งชาวต่างชาติที่จำเป็นต้องขึ้นทะเบียนต้องยื่นคำร้องที่สำนักงานเขตในเมือง เขตชุมชนที่อาศัยอยู่ภายใน 90 วัน

คู่สมรสหรือบุตรที่ติดตามชาวต่างชาติเข้ามาทำงาน จะได้รับสถานภาพการอยู่อาศัยประเภท “ผู้
อยู่ในความอุปถัมภ์” จะได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้ ยกเว้นการทำงานเพื่อผลตอบแทน แต่
การทำงานไม่เต็มเวลา (Part Time : ไม่เกิน 28 ชม./สัปดาห์) สามารถทำได้

เมื่อยื่นคำร้องขอขึ้นทะเบียนคนต่างด้าวแล้ว จะได้รับเอกสารฉบับชั่วคราวใช้แทนระหว่างรอ
บัตรตัวจริง จากนั้นใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ ผู้ขอต้องเดินทางไปยังสำนักงานเขตที่ยื่นคำร้องไว้อีกครั้ง
เพื่อขอรับบัตรคนต่างด้าว (外国登録証明書 *Gaikokujin Touroku Shoumeisho* หรือ
Alian Registration Card) สำหรับนักลงทุนหรือผู้ประกอบการแล้ว อาจได้ระยะเวลาพำนักอาศัย
ประมาณ 1 ปี ต่ออายุทุกปี

เมื่อผู้ประกอบการต้องการออกนอกประเทศญี่ปุ่น ก่อนเดินทางออกนอกประเทศ เพื่อความ
สะดวกในการกลับเข้าประเทศอีกครั้ง แนะนำให้ยื่นขอ Re-Entry Visa (Single / Multiple) จากนั้นจึง
เดินทางออก และสามารถกลับเข้าประเทศญี่ปุ่นได้โดยไม่ต้องขอวีซ่า ณ สถานทูตอีก และถ้าร้องขอ Re-
Entry Visa ชนิด Multiple จะสามารถใช้ได้ตามอายุของระยะเวลาพำนักอาศัยที่ได้รับอนุญาต โดยใน
ขั้นตอนการตรวจคนเข้า-ออกเมือง ณ ประเทศญี่ปุ่น โปรดแสดงบัตรคนต่างด้าว พร้อม Re-Entry Visa
เพื่อประทับและตรวจลงตราวันเข้า-ออกประเทศ

การพักอาศัย

การพักอาศัยของชาวต่างชาติ จะสามารถพักอาศัยได้ภายในช่วงเวลาที่กำหนดเท่านั้น สำหรับการ
ยื่นคำร้องขอพักอาศัยต่อ จะต้องยื่นภายใน 2 เดือนก่อนวันสิ้นสุดของระยะเวลาการพักอาศัย

ชาวต่างชาติที่ต้องการจะทำกิจกรรมที่นอกเหนือขอบเขตกิจกรรมของสถานภาพที่ถืออยู่ใน
ปัจจุบัน ต้องยื่นคำร้องและได้รับอนุญาตสำหรับการเปลี่ยนสถานภาพการอยู่อาศัย ซึ่งจะต้องขึ้นกับ
ข้อกำหนดและเกณฑ์สถานภาพที่ร้องขอ

สำนักวิชาการ ให้การบริการทางวิชาการ

๑. ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์ ให้บริการในวันและเวลาราชการ

- กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๒ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘-๕๙

ด้านการเมืองการปกครอง ความมั่นคง การทหาร การยุติธรรม กฎหมายระหว่างประเทศ
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อนุญาโตตุลาการ ทริพย์สินทางปัญญา

- กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๑ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘-๕๙

ด้านเศรษฐกิจ พาณิชยกรรม การเงิน การคลัง การธนาคาร การลงทุน งบประมาณ ประกันภัย
อุตสาหกรรม คมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การเกษตรและสหกรณ์

- กลุ่มงานบริการวิชาการ ๓ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘-๕๙

ด้านสังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม แรงงานและสวัสดิการสังคม เด็ก สตรี
การสาธารณสุข การท่องเที่ยว การกีฬา วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม การพลังงาน

๒. ณ จุดบริการสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ (E-knowledge Services) อาคารรัฐสภา ๑ ชั้น ๓

ให้บริการในวันและเวลาราชการ สำหรับวันประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้บริการถึงเวลา ๑๙.๓๐ น.

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๘๗๗ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๑๘๗๘

พิมพ์ที่สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ออกแบบปกโดย น.ส.รติมา ศารทะประภา